

driemaandelijks tijdschrift

jg 9 nr 36

JAN 1987

DOSSIER MIGRANTENJONGEREN JEUGDHUIZEN EN HULPVERLENING

BAREEL

amsab
Instituut voor
Sociale Geschiedenis

V.U.: D. Dumlugöl
Sergeysestr. 4, 3020 Herent

Bareel

een uitgave van v.z.w.
V.O.CO.M.

Hoofdredacteur :
Mil Vervliet

Redactie :
Miek Aerts, Veerle Hobin,
Mark Maes, Luk Michiels,
Eliane Peytier, Piet Van
Avermaet, Lode Van Loock.

Medewerkers :
Sarie Abdeslam, Frank Caestecker, Jan De Staelen,
Frank Moulaert, Mark Naudts,
Johan Proot, Hugo Swinnen,
Johan Wauters.

Foto's :
Johan Proot, Pools archief,
Jan-Piet Bauwens.

Tekeningen :
Guido Holemans.

Druk :
De Vrikkers, Antwerpen.

Redactie en administratie :
Pol Kongs
Poststraat 156
1030 Brussel
tel. 02/217.11.38

Ook voor de tweede wereldoorlog werden al buitenlanders aangetrokken om de gaten op de arbeidsmarkt te vullen. Migratie in België beperkt zich dus niet tot de laatste 40 jaar. We kijken wat verder terug. Van de geschiedenis kun je leren, zeggen we altijd.

blz. 3 - 6.

We hadden het plan opgevat een dossier over allochtone jongeren samen te stellen. Al vlug hadden we zoveel materiaal dat we de zaak hebben moeten splitsen. Een eerste deel kun je alvast bekijken: migrantenjongeren in jeugthuizen en in de jeugdbescherming, vanuit verschillende hoeken bekeken.

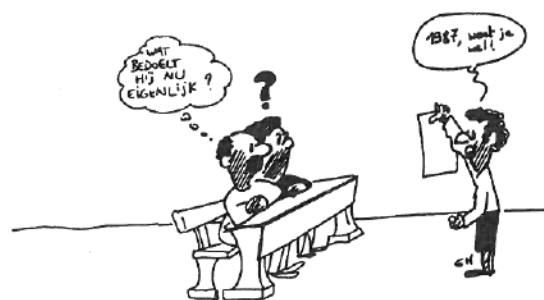
blz. 8 - 26.

De grote vakbonden laten zich uit over de aanwezigheid van migranten.

blz. 27 - 29.

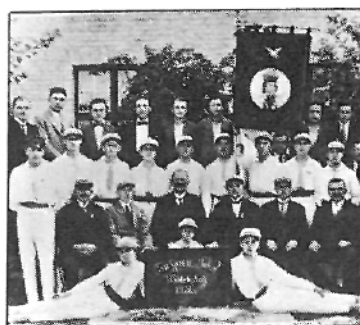
Aandachtiger dan ooit: wat in Vlaanderen met de migrantenproblematiek bezig is.

blz. 30 - 31.

Abonnementen :

Je kunt je abonneren op Bareel door overschrijving van 300 fr. op rekeningnummer 001-0967311-06 met vermelding 'abonnement Bareel'. In dat geval krijg je de volledige jaargang thuis bezorgd.
Verkoop los nummer : 75 fr.

GESCHIEDKUNDIGE KRONIEK

door Frank Caestecker

DE REKRUTERINGS-POLITIEK IN DE PERIODE 1920-1930

Als men de vreemde arbeiders in ons land bekijkt, ziet men een grote variatie van nationaliteiten. Wanneer men zicht realiseert dat de migratie van deze arbeiders in essentie bepaald werd door een systematische rekruteringscampagne door de werkgevers, is deze verscheidenheid verbazend. Waarom hebben de ondernemingen bij hun zoektocht naar nieuwe arbeidskrachten zich niet beperkt tot één nationaliteit? En waarom werden juist Turken, Marokkanen en Italianen geselecteerd om hier de vuile karweitjes op te knappen? Trokken Zaïrezen en Egyptenaren misschien ook hun neus op voor arbeid in de bouw en de mijnen?

Een analyse van de rekruteringspolitiek op lange termijn kan een antwoord geven op de vraag waarom de vreemdelingenpopulatie er precies zo uit ziet. In het eerste deel van onze analyse behandelen we de eerste helft van de twintiger jaren. Toen werd immers voor het eerst beroep gedaan op vreemde arbeiders. In de mijnen hadden de patroons immers af te rekenen met een toenemend tekort aan arbeidskrachten.

De chaotische toestand na de eerste wereldoorlog was volgens de mijndirecties de oorzaak. De mijndirecties meenden dat wanneer alles gewoon terug op z'n pootjes zou vallen, ook dit probleem zou opgelost zijn. Zij namen contact op met een aantal konsulaten om na te gaan of de tijdelijke nood kon gelenigd worden door het

Frank Caestecker is historicus en verrichtte heel wat studiewerk rond de geschiedenis van de migratie in België. In thematische afleveringen zal hij een overzicht geven van de migratie in een periode die minder gekend is: het interbellum.

aantrekken van vreemde arbeiders. Maar dit bleek geen eenvoudige zaak te zijn.

Zo wilden de Italiaanse en de Poolse overheid hun landgenoten niet zomaar uitbesteden aan de Belgische mijnen. Ze eisten een aantal garanties voor hun burgers, vooral op het vlak van het loon, de huisvesting, arbeidsvoorwaarden en werkzekerheid. Ook de transportkosten zouden de werkgevers moeten dragen. Dit bleek voor de meeste mijnen wat teveel gevraagd. De Italiaanse, in tegenstelling tot de Poolse overheid, temperde haar eisen wat en kon in 1924 met een aantal mijnen kontrakten afsluiten. Een 3000 Italianen kon onder deze beschermende voorwaarden hun land verlaten om in de mijnen te werken.

De spektakulaire stijging van het aantal vreemde arbeiders in de eerste helft van de twintiger jaren van 4.000 in 1922 naar 16.000 in 1924 is evenwel niet veroorzaakt door deze georganiseerde rekrutering. De emigranten die op eigen initiatief hun land verlieten op zoek naar werk waren een heel wat goedkopere oplossing. Men moest hen geen enkele garantie bieden en de reis was ook volledig ten laste van de emigrant. Maar nog meer arbeidskrachten waren nodig.

Een eerste mogelijkheid waren de Polen en Italianen, gerekruteerd door de Duitse en Franse mijnen. De Belgische mijndirecties slaagden er op een slinkse manier in een aantal van deze vreem-

delingen af te snoepen, maar wanneer vanaf 1924 in deze mijnen ontslagen vallen, stromen de vreemde arbeiders België binnen.

De Polen en Italianen direkt te importeren bleef te duur, maar in Noord-Afrika waren er heel wat bereidwilligen die zonder enige waarborg in België hun geluk wilden wagen. Alhoewel het om Franse burgers ging, trok de Franse overheid zich niets van hen aan. En dat vonden de mijnen ook maar best. Gelukkig waren voor deze 'Franse burgers' de administratieve formaliteiten en kosten beperkt. Ook vluchtelingen die hun vaderland Rusland na de oktober-revolutie en de daarop volgende burgeroorlog hadden vaarwel gezegd en die in 1924 nog in kampen in de Balkan zaten, werden door de mijndirekties geëngageerd. Zij boden immers dezelfde voordelen: niemand vroeg garanties en de administratieve formaliteiten en kosten nam de overheid op zich.

Verzamelpplaats voor kandidaat-emigranten in Polen (foto Arch. Dok. Mech.)

Deze rekruteringspolitiek die enkel en alleen steunde op de wens om op de goedkoopste manier zoveel mogelijk arbeidskrachten aan te werven, bleek geen onverdeelde succes te zijn. De vreemdelin-De inzet van vreemde arbeidskrachten gaf niet altijd het gewenste resultaat. Alhoewel de vreemde arbeiders in het algemeen minstens even vlijtig en gedisciplineerd waren als de Belgische arbeiders, konden volgens de werkgevers de negatieve elementen, zoals taalmoeilijkheden, de slechte verstandhouding met de autochtone arbeiders, het gebrek aan geschoolde arbeiders en de infiltratie van ongewenste elementen niet geminimaliseerd worden. Voor de Italianen was de situatie iets beter. De gezondheid en de moraliteit van de arbeiders was beduidend beter, maar hun beroepsbekwaamheid was minimaal. Hoe zou het anders ook kunnen, in Italië waren er immers geen ondergrondse mijnen. Bij de aankomst van 300 Italianen eind 1922 in de mijn van Marcinelle, beschreef een journalist hun verbazing: 'Het zijn mijnwerkers, maar geen steenkooldelvers. De mijnen waar zij hadden gewerkt, waren in open lucht ... Hun het silhouet van de mijnschacht tonend, zeg ik hen 'daar gaan jullie werken'. Het is dan dat ik hun verschrikte gezichten heb gezien die zich niet konden losrukken van de monstrueuze schacht. De volgende dag was ik niet verbaasd te vernemen dat velen onder hen geweigerd hadden af te dalen, beweerend dat men hen had bedrogen over de aard van het werk'.

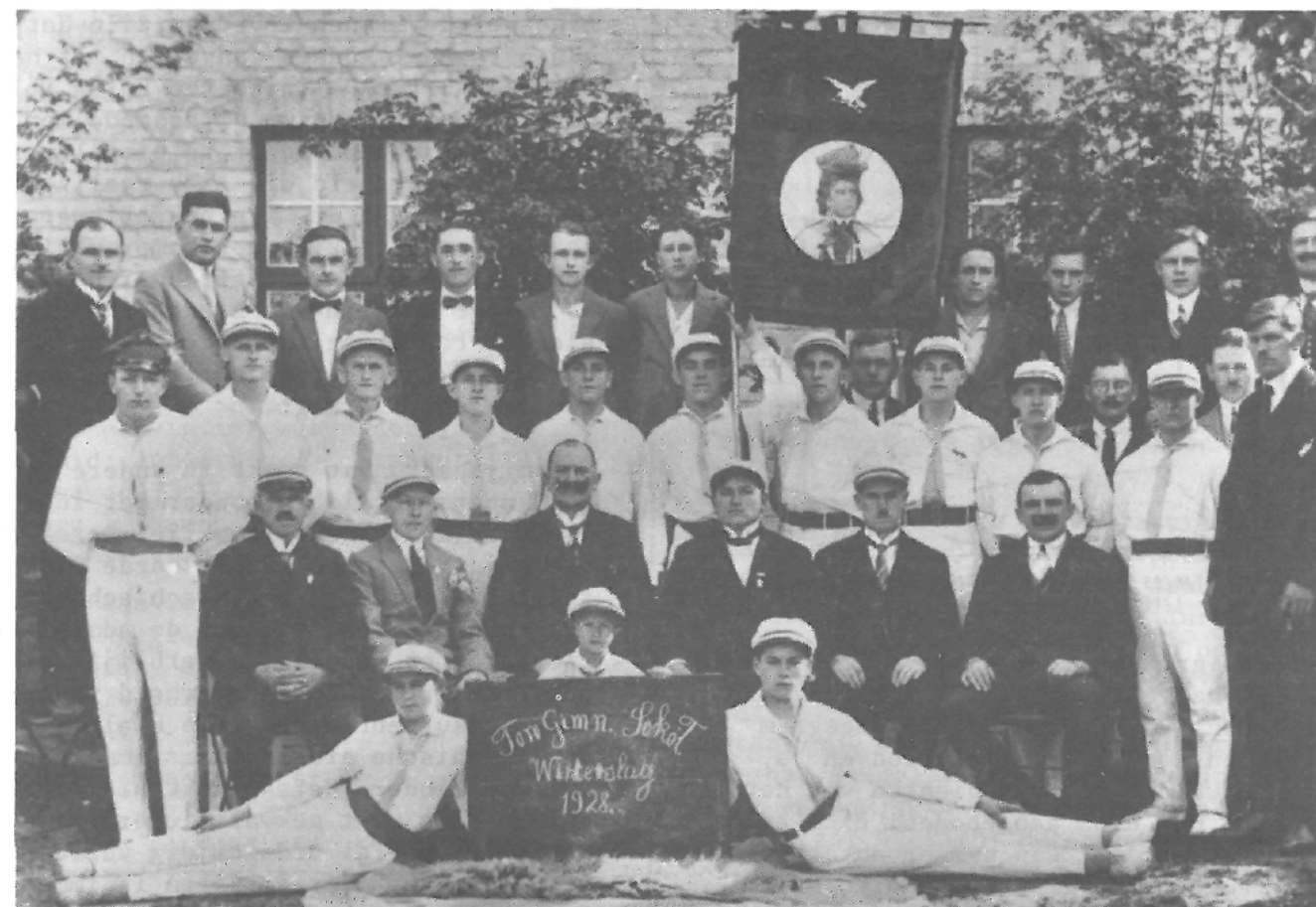
In de tweede helft van de jaren twintig zal de rekruteringspolitiek zich vanuit deze negatieve ervaringen heroriënteren.

Immigratie uit Polen

De mijndirekties sloegen vanaf 1926 een resoluut nieuwe koers in. Het afvloeien van Belgische mijnwerkers nam niet af, integendeel de nood aan vreemde arbeiders nam toe. Het mijnpatronaat realiseerde zich dat vreemde mijnwerkers een permanent gegeven waren. De nieuwe rekruteringspolitiek beoogde de vorming van een stabiele en tevens gekwalificeerde mijnwerkersgemeenschap.

De Italiaanse arbeiders konden slechts ten dele aan deze voorwaarden beant-

Poolse turnvereniging in Limburg (foto Archiwum Dokumentacji Mechanicznej)

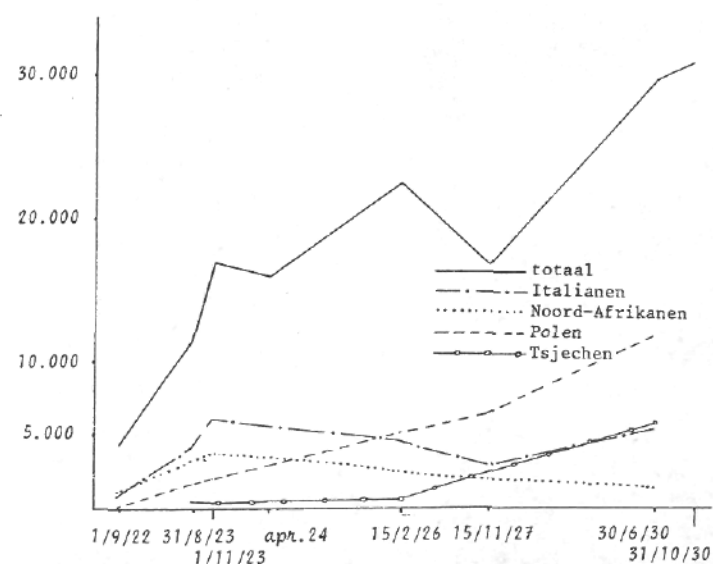
woorden: gekwalificeerde mijnwerkers waren er onder hen immers niet te vinden. Maar wanneer het fascisme in 1925 zijn macht stabiliseert, is er op het vlak van de emigratiepolitiek een duidelijke ommekeer waarneembaar. Het Mussoliniregime is de emigratie van zijn burgers niet genegen. Italië moet niet langer dienen als visvijver voor demografisch verzwakte landen. Het wordt duurder en administratief ingewikkelder om nog Italianen te laten aanwerven. Het Belgisch mijnpatronaat is dan ook gedwongen naar andere rekruteringsgebieden uit te kijken.

Polen wordt de nieuwe visvijver: hier zijn zelfs gekwalificeerde mijnwerkers beschikbaar. De halsstarrige weigering van de mijnen om garanties te bieden aan de Polen en ondermeer de transportkosten te betalen wordt eind '26 vervangen door een meer welwillende houding. Dit geeft aanleiding tot het afsluiten van een Belgisch-Pools akkoord. Voor de eerste keer zien we dat de Belgische overheid het rekruteringsbeleid

niet volledig aan de mijnen overlaat. Dit akkoord bepaalt dat de patroonslijsten moeten opstellen van het aantal gevraagde Poolse arbeiders en van de voorwaarden waaraan deze moeten voldoen. Na positief advies van het Ministerie van Arbeid, uitgaande van de arbeidsmarkt, worden deze aanvragen via het Poolse Consulaat in Brussel overgemaakt aan de Poolse immigratiedienst. De resultaten zijn overweldigend. De werkloosheid en de ellende drijven heel wat Polen naar de selectiecentra. De selectie gebeurt op basis van een medisch onderzoek en van het bewijs van beroepskwalifikatie. Ook een bewijs van goed gedrag en zeden moet worden voorgelegd.

Bij hun vertrek krijgen de uitverkorenen een brochure waarin België wordt voorgesteld. Naast een historische schets van België, wordt de mijnindustrie, de sociale zekerheid en de Poolse kolonie in enkele zinnen beschreven. De treinreis duurt lang, meer dan 24 uur. Eten is dan ook voorzien: het ontbijt bestaat

Het aantal vreemde arbeiders in de Belgische mijnen 1922 - 1930.

uit 250 gr. worst, een halve kilo brood en een halve liter thee; 's middags is er een halve liter soep, 15 decagram vlees en een halve kilo brood en 's avonds worden de ingrediënten van het ontbijt nog eens aangeboden. Elke emigrant krijgt ook een nummer en aan de Belgisch-Duitse grens te Keulen of te Herbestal worden ze verdeeld over de verschillende bekkens van het land. In de stations waar ze dan halt houden, staat telkens een agent van de mijn met de nummers van zijn rekruten.

Het transport van deze arbeiders, samen met het visum en het verplicht medisch onderzoek, is ten laste van de mijnen. Ook wordt voor iedere arbeider een standaardkontraakt opgemaakt. Deze arbeidskontrakten verbinden beide partijen voor een periode van 12 maanden en bieden waarborgen voor huisvesting en lonen. Ook is vermeld dat de repatriëring ten laste van de werkgever is. Na het verstrijken van de 300 kontraktueel voorziene arbeidsdagen ontvangt iedere Pool een som van 300 frank voor zijn terugreis. Indien hij blijft, wordt deze som beschouwd als een premie.

De grote nood aan mijnwerkers maakte dat het advies van het Ministerie van Arbeid louter een formaliteit was. De aanvang van de crisis in 1930 is er de oorzaak van dat het ministerie meer en meer negatieve adviezen uitspreekt om in 1931 een volledige immigratiestop in te stellen.

Alhoewel de mijnen tevreden zijn dat ze hun personeel kunnen aanvullen met hardwerkende en gekwalificeerde Polen, blijft het een dure grap. Op allerhande manieren wordt er gepoogd af te pingelen. De Poolse overheid die zich realiseert dat de nood van de mijnindustrie groot is, veroorlooft zich een kompromisloze houding. Ze verhardt zelf haar houding. Zo krijgt de mijn van Eisden in 1929 slechts toelating tot rekrutering als ze de kosten voor de oprichting van een Poolse school draagt.

Het mijnpatronaat zoekt in andere landen goedkopere arbeiders, ondermeer in Joegoslavië en Tsjechoslovakië. Deze landen zijn bereid om minder harde eisen te stellen. Zo moeten de Tsjechische emigranten zelf een deel van de administratieve kosten dragen (de verblijfsvergunning). Maar de Poolse overheid vreest deze concurrentie niet. De kwaliteit van de Tsjechische arbeiders is immers beduidend minder. Het betreft hier landarbeiders die niet gekwalificeerd zijn en de mijnen veelal vroegtijdig verlaten. De grote troef van de Polen is immers dat ze 'goed arbeidersmateriaal' leveren. Dit neemt wel iets af vanaf 1929, wanneer, als gevolg van de expansie van de Poolse mijnsektor, een officieel verbod op het rekruteren van Poolse mijnwerkers wordt ingevoerd. Maar ook de niet-gekwalificeerde Poolse arbeiders bieden meer garanties dan de andere nationaliteiten. De desertie onder deze nationaliteit is beperkter; zo laat de Poolse overheid ondermeer toe dat de identiteitspapieren van hun burgers gedurende de duur van het kontrakt (één jaar) door de mijnen worden bewaard. De Tsjechische autoriteiten tolereren dit niet, waardoor de gebondenheid van de Tsjechen aan de mijn geringer is.

Het resultaat van de nieuwe rekruteringsstrategie die beoogt een stabiele mijnwerkersgemeenschap op te zetten, is overweldigend. Op 31 oktober 1930 zijn er reeds 30.281 vreemde arbeiders: de Polen vormen hiervan het gros; het aantal Noord-Afrikanen daarentegen daalt meer en meer. In 1923 waren er meer dan 3.500, in 1930 zijn er nog maar iets meer dan 1.000.

EKNOPT BEKNOPT BEKNOPT BEKNOPT BEKNOF

Emigratiepremie

Uit een parlementaire vraag van K. Dillen blijkt dat de herintegratiepremie, toegekend krachtens de herstellwet van 22 jan. '85, het K.B. van 17/7/85 en het M.B. van 23/7/85, geen succes kan genoemd worden.

Op 31 juli 1986 waren 255 aanvragen ingediend: 138 Turkse, 47 Marokkaanse, 19 Tunesische, 14 Algerijnse en 37 van diverse nationaliteiten.

Over de provincies waren deze als volgt verdeeld: Antwerpen 14, Brabant 118, Henegouwen 33, Luik 16, Limburg 32, Luxemburg 5, Namen 34, Oost-Vlaanderen 19 en West-Vlaanderen 4.

Aan 130 aanvragers werd (tot 31/7/86) een herintegratiepremie toegekend. Het ging daarbij om de terugkeer van in totaal 370 personen naar hun land van oorsprong.

De toegekende premies:

Provincie	Dossiers	aantal betrokken personen
Antwerpen	6	29
Brabant	64	181
Henegouwen	16	38
Luik	2	2
Limburg	19	27
Luxemburg	-	-
Namen	11	54
Oost-Vlaand.	11	34
West-Vlaand.	1	5

Het bedrag van de toegekende integratiepremie schommelde tussen 120.000 fr. en 506.000 fr. en is afhankelijk van de familiale toestand van de aanvrager, van zijn toestand inzake werkloosheidsuitkeringen, van het feit of hij gezinshoofd, samenwonende of alleenstaande is, van zijn aktiviteitsduur en zijn vroeger verdiende loon.

Tot eind juli 1986 werd voor een bedrag van 31.539.528 fr. besteed voor de toekenning van de herintegratiepremie.

Turken in de E.G.

Een associatieverdrag tussen de E.G. en Turkije uit 1963 kwam plots terug in het nieuws. 1 december 1986 was immers de datum van de definitieve fase, die voorzorg in een vrij verkeer van Turkse werk-

nemers binnen de E.G. Het verdrag kwam tot stand in een periode dat de Europese arbeidsmarkt open lag en de rekrutering in Turkije volop aan de gang was.

Nu lijkt voor de E.G.-landen dit verdrag niet meer 'haalbaar' - vooral West-Duitsland ging dwars liggen - wat betekent dat het verdrag zonder meer met de voeten wordt getreden. Dat ondervonden alleszins een 200-tal in Nederland verblijvende Turkse aktievoerders die West-Duitsland zonder visum probeerden in te komen. Ze werden teruggewezen en willen nu bij het Europees Hof van Justitie een proefproces tegen Duitsland aanspannen.

Ondertussen hebben de ministers van Buitenlandse Zaken van de Europese Gemeenschap Turkije een minimaal aanbod gedaan. Dat bestaat er in dat Turkse burgers tweede prioriteit worden op de arbeidsmarkt, d.w.z. na E.G.-ers (!) en dat het recht op gezinshereniging substantieel wordt vastgelegd. Daarnaast is het duidelijk dat de E.G. Turkije ook economische hulp in het vooruitzicht zal stellen. Het wachten is nu op verdere reacties van de Turkse regering en op een eventuele uitspraak van het Europees Hof van Justitie.

Göçebe

Göçebe is een nieuw tweemaandelijks tijdschrift van de Demokratik Halk Kültür Dernegi (DHKD) of Turkse Democratische Kulturele Volksvereniging. Het wordt uitgegeven in het Turks en het Nederlands en wil de problemen van de Turkse gemeenschap in België, en in het bijzonder in Gent, bekend maken. DHKD besteedt bijzondere aandacht aan de sociale, economische en politieke rechten van migranten, omdat deze elders slechts op een voor de migranten onverstanebare manier aan bod komen. De redactie pleit er tevens voor dat het tijdschrift een medium zou worden, waarin elke migrant zijn mening kan uiten.

Het eerste nummer (okt/nov '86) bevat bijdragen over het onderwijs in Turkije, en de werking van de DHKD op sociaal en cultureel vlak, en verder juridische informatie en enkele Turkse en Belgische krantenartikels.

Te bestellen: D.H.K.D., Speldenstraat 3, 9000 - Gent.

Dit is een eerste deel van een dossier over migrantenjongeren. In het volgende nummer van Bareel zullen we aandacht besteden aan de werksituatie van de tweede generatie migranten en zullen we hen zelf aan het woord laten.

MIGRANTENJONGEREN : [N]OOIT VAN GEHOORD ?

Een themanummer over migrantenjongeren brengen is een hachelijke aangelegenheid. De titel of aankondiging kan te hoog gespannen verwachtingen oproepen met een desillusie na het lezen als gevolg. Tevoren moeten we de lezer attent maken op een reeks bemerkingen die niet alleen of in de eerste plaats eigen zijn aan de kenmerken of het opzet van ons tijdschrift. Veeleer willen we hier wijzen op de tekorten op het vlak van het beschikbaar (onderzoeks)materiaal. Jawel, toch voldoende materiaal om het blad te vullen, maar beslist ontoereikend om een samenhangend en min of meer volledig overzicht te kunnen bieden. In dit artikel willen we deze leemtes even aanstippen en willen we tegelijkertijd pleiten voor het ondernemen van een 'alternatieve' onderzoeksmatige benadering.

Dat het sociaal onderzoek in België onderontwikkeld is, is wellicht een open deur intrappen. Dat dit a fortiori geldt voor de migrantenproblematiek in het algemeen en voor de migrantenjongeren in het bijzonder, zal ook niemand verwonderen. Afgunstig kijken we, meer dan eens, naar onze noorderburen die met hun Adviescommissie Onderzoek Minderheden (ACOM) heel wat meer presteren op dit vlak.

Als er in Vlaanderen dan toch wat gedacht en geschreven wordt over migrantenjongeren, dan gaat het ofwel om meer algemene, eenvoudige (en soms simplistische) informatie- en sensibiliseringsbrochures, gericht naar de publieke opinie, leerkrachten, Belgische schoolmakers, ... ofwel om casestudies die omwille van de beperkte doelgroep (bv. één nationaliteit), de beperkte reikwijdte (bv. een bepaalde plaats) of de beperkte invalshoek (bv. jeugdzorg) te specifiek zijn om veel te kunnen vertellen over 'de' migrantenjongeren. Maar net zoals 'de' Belgische jongeren niet bestaan, kan dit al vlug als exkuus aangehaald worden. Dit themanummer weerspiegelt deze eenzijdigheden of tekorten.

De traditionele benadering

Spreekt men over migrantenjongeren dan wordt dit al vlug in verband gebracht met volgende uitzichten.

1. De demografische evolutie.

Het aandeel van migrantenjongeren ten opzichte van de jongeren binnen een bepaalde leeftijdsklasse is opmerkelijk hoger dan het migrantenaandeel binnen de totale bevolking. Meestal wordt dit aangehaald om de problematiek niet te minimaliseren of om (al dan niet positief) in te spelen op vage en latente gevoelens m.b.t. een probleem-in-wording.

2. De jeugdzorg.

Vrijtijdsbesteding in het algemeen en meer specifiek de (bijzondere) jeugdzorg vormen de invalshoek voor menige casestudie.*

3. De aan- en afwezigheid in school en de schoolse achterstand.

Dikwijls blijft dit beperkt tot algemene statistieken, zoals bijvoorbeeld de statistieken die in het Jaarboek van het Onderwijs ver-

schijnen. Omdat Bareel hierover al herhaaldelijk schreef, willen we er niet teveel over uitweiden.

4. Beroepsopleiding en tewerkstelling.

Hierover is sporadisch wat te vinden (bv. de studies van Cedefop of casestudies.**

Als men de benaderingswijzen wat kritisch onderzoekt, komt men tot de vaststelling dat wie het over migrantenjongeren heeft, meestal slechts zeer elementaire - hoewel soms pertinente - en eenzijdige schema's hanteert. Uitdrukkelijk of onderhuids zijn het dan volgende, populaire vragen of bekommernissen die de bovenhand krijgen: wordt dit jongerenprobleem geen tijdbom onder de samenleving, gaan zij een brugfunctie tussen de eerste generatie en de onthaalgemeenschap (kunnen) vervullen of gaan zij meer of opnieuw de eigen kulturele identiteit trachten uit te bouwen, welke plaats zullen ze innemen in de processen van integratie, assimilatie, terugkeer of ... hoe moeten de (bedreigende) probleemjongeren worden opgevangen?

De volkswijsheid houdt het bij de lapidaire omschrijving van een groep 'tussen twee stoelen', tussen 'wal en schip' (op zijn Noord-Nederlands) of van een 'ontwortelde' groep. J. Leman, die wat kulturele antropologie combineert met enige praktijkervaring, zal deze mensen eerder terecht wijzen: niet ontworteling, maar het 'gefragmenteerd zijn' is het probleem, met andere woorden het probleem van wortelschieten (in fasen) als jonge scheut in een diffuse voedingsbodem.

Vragen naar meningen

Om deze schema's te doorbreken zou voor de gelegenheid eens een andere benadering zinvol kunnen zijn. Een mogelijke uitgangsvraag zou dan zijn: in welke mate ondergaan Belgische én migrantenjongeren de algemene maatschappelijke veranderingen en de tijdsgeest. Waar liggen de gelijkenissen en de verschillen tussen hen op vlak van houdingen, gedragingen en verwachtingen t.o.v. arbeid, vrije tijd, technologische evolutie, sociale zekerheid, instellingen (gezin, school, arbeid, ...). Delen migrantenjongeren de (algemene?) malaise van de 'no future' generatie? Waar zijn de eventuele verschillen in het kulturele waardebeleven veeleer door etnische afkomst bepaald en waar zijn de verschillen veeleer door andere sociale determinanten bepaald, zoals studieniveau en -richting, woongebied, sociale positie van het ouderlijk milieu, ...? Als de Belgische jongeren 'rechtser', meer libertair, ongelovig, permissiever, toleranter, minder solidair zouden worden, zoals (te veralgemenend) wordt beweerd, ziet men dan ook iets dergelijks of vergelijk-

baars bij migrantenjongeren of bij bepaalde migrantenjongeren? Speelt ook op dit onderliggend cultureel niveau het nabootsingsgedrag of mimetisme waarmee men soms uitpakt?

Met een dergelijke vraagstelling zou men de problematiek vanuit een andere optiek kunnen benaderen, maar helaas, je raadt het, het onderzoeksmateriaal schiet alweer tekort. Met moeite hebben we enig rudimentair materiaal over de Belgische jongeren (Europees waardenonderzoek, oppervlakkige enquêtes van bepaalde kranten, wat specifiek onderzoek in het kader van één of andere wetenschappelijke instelling t.a.v. de arbeidsethiek, de jeugdzorg, wat verslagen van rondetafelgesprekken, ...), Wat zouden we dan over gelijkenissen en verschillen met migranten kunnen spreken?

Ware het niet een interessant, zij het dan maar op een noodgedwongen impressionistische wijze, aan een groep migrantenjongeren een reeks konkrete vragen voor te leggen, die een aanduiding zouden kunnen geven of wat zich bij de hedendaagse jongeren afspeelt, net zo goed - a fortiori - juist niet - voor migrantenjongeren opgaat. Laat ons nog aannemen dat er enkele trends zijn bij de Belgische jongeren, al is grote voorzichtigheid geboden, dan zou dat ook bij migrantenjeugd nagetrokken kunnen worden. Neemt het geloof af, investeert men in het hier-en-nu, is het belang van het relationele even fors aan het toenemen, zien ze de toekomst somber in, vermindert (?) het overheersende arbeidsethos, ... Als men zulke vragen eens zou voorleggen aan een panel, een ronde tafel, een klas met vooral migrantenjongeren, zou dit geen nuttig(er) materiaal kunnen opleveren? Alvast een ander uitzicht dan vragen als 'Wilt ge terugkeren?', 'Ondervindt ge racisme?', 'Voelt ge u Belg of migrant van nationaliteit X of Y, of waar verschilt ge van uw ouders?'

MARK MAES

* enkele daarvan werden voor de samenstelling van dit nummer gekonsulteed: D. Naeyaert, 'Vrijtijdsbesteding van de tweede generatie immigranten in de grootstad'; Provinciale Welzijnscommissie Antwerpen, 'Opvang van Turkse en Marokkaanse jongeren in instellingen voor bijzondere jeugdzorg in de provincie Antwerpen'; een aantal artikels uit 'Jeugd en Samenleving'.

** zoals de brochure 'De tewerkstellingskansen van migrantenjongeren in Limburg' van de Provinciale Dienst voor Onthaal van Gastarbeiders.

Turkse en Marokkaanse meisjes

Turkse jongeren in Duitsland, zo konkludeert Wilpert *, hebben hogere aspiraties dan Duitse jongeren. Hun ouders delen deze hoop. Hun eigen verwachting om hun situatie sociaal-ekonomisch te verbeteren projecteren ze op hun kinderen. Geldt dit ook voor meisjes?

Over Turkse en Marokkaanse meisjes vind je erg weinig informatie. Aan de Rijksuniversiteit van Utrecht ** werd onderzoek gedaan naar de schoolmotivatie bij buitenlandse en Nederlandse meisjes. Enkele krachtlijnen.

Leerkrachten blijken duidelijk lagere verwachtingen te hebben van de schoolresultaten en de 'schoolcarrière' van migrantenmeisjes. Bij schoolverzuim nemen ze een toleranter houding aan t.o.v. deze meisjes dan t.o.v. Nederlandse meisjes bij wie ze motivatie meer als een probleem zien waar kan aan verholpen worden. Bij de buitenlandse leerlingen echter wordt er al vlug van uit gegaan dat de motivatie maar minnetjes is, omdat de ouders hun dochters niet stimuleren maar hen integendeel voorbereiden op de taak van huisvrouw en moeder. Falen wordt afgeschoven op de cultuur.

Dat hier te vlug geoordeeld wordt, blijkt uit het onderzoek. Heel wat Turkse en Marokkaanse meisjes laten verstaan dat de school zelf een probleem vormt. Ze voelen zich dikwijls de mindere van hun autochtone klasgenootjes en worden door hen geplaagd. Daarenboven eindigt hun visie op het schoolsysteem meestal bij de vertrouwde klas. Van concrete mogelijkheden om verder te studeren weten ze zelden iets. Dat heeft alles te maken met de geringe vertrouwdeheid van hun ouders met de school. Veel Turkse of Marokkaanse ouders zijn semi-alfabeet, kennen de mogelijkheden van het onderwijs niet en kunnen zich nauwelijks indenken welke sfeer er op school heerst. Maar het heeft toch ook wat te maken met het gebrek aan aandacht van de school uit.

Het is opmerkelijk hoe de houding van Turkse en Marokkaanse meisjes bijna onverdeeld positief is ten aanzien van het leren. Ze zijn sterk op onderwijs gericht en verwachten later ook een beroep te kunnen uitoefenen. 'De school is belangrijk voor je toekomst, anders blijf je dom. Leren vind ik veel leuker dan thuisblijven,' of 'Ik moet er niet aan denken om de hele dag het huishouden te doen en dan kinderen te krijgen en dan helemaal niks meer te doen behalve binnen zitten en werken.' Typische uitspraken, opgetekend door de onderzoeksters.

Dat het desondanks niet loopt zoals deze meisjes zouden wensen en dat ze zelden met succes hun schooltijd doormaken, heeft verschillende redenen. De school is één component (onkennis van het onderwijssysteem, diskriminatie, taalachterstand, geen bijzondere aandacht van de leerkrachten); het gezin de andere. Turkse en Marokkaanse gezinnen blijven op hun dochters rekenen om bij te springen in het huishouden. Zo wordt het gezin een concurrent voor de school.

* C. Wilpert, *Die Zukunft der zweiten Generation*, Königstein, 1980.

** M. Luykx en P. Venema, *Wegblijven van school*, Rijksuniversiteit Utrecht, 1985.

JEUGDHUIZEN EN HULPVERLENING

tekst en interviews:
Piet VAN AVERMAET
Mark NAUDTS

De problemen binnen de thuissituatie oplossen

Weglopers in het jeugdhuis

Jeugdhuisen die werken met migranten, krijgen - naar hun zeggen - de laatste tijd meer en meer te maken met jonge migranten die van huis weg willen of thuis weggelopen zijn. Dit was aanleiding tot een gesprek met een aantal jeugdhuiswerkers. We proberen hier een aantal elementen uit dat gesprek op een rijtje te zetten.

Onderwerp van het gesprek was dus jeugdhuiswerk en hulpverlening. De jeugdhuiswerker heeft; zo blijkt, toch wel een aantal troeven om een rol te spelen in de opvang van jonge migranten die met problemen, onder meer de situatie thuis, te kampen hebben.

Jongeren hebben in zo'n momenten van crisis nood aan een vertrouwensfiguur, die hun in eerste instantie een stuk veiligheid kan bieden om tot rust te komen. Vaak stappen ze in dat geval naar de jeugdhuiswerker met hun moeilijkheden. Ze kennen hem vanuit het jeugdhuis, waar ze bijna dagelijks een deel van hun vrije tijd doorbrengen. Hij kent in veel gevallen hun directe leefwereld, hun bezigheid buitenshuis en buiten de school. Hij kent hen vanuit een vrijere omgang.

Dikwijls ook worden jeugdhuiswerkers gekontakteerd door hulpverleningsinstanties die met jonge migranten te maken krijgen. Hij wordt een beetje als deskundig beschouwd of als mogelijke bemiddelaar naar ouders en justitie toe.

Van andere jeugdhuiswerkers horen we klachten dat hun goede raad voor de opvang van migrantenjongeren met moeilijkheden, worden in de wind zijn. Zij verwijten de gevestigde hulpverlening dat ze niet deskundig genoeg is wat migrantenjongeren betreft. "De zaak is vaak al een stuk verknoeid, wanneer ze op ons beroep doen", horen we daar.

We proberen hier een aantal bedenkingen te geven die jeugdhuiswerkers belangrijk vinden in de aanpak van de hulpverlening aan migrantenjongeren met moeilijkheden.

De ouders kunnen niet meer opgevoed

Het is zeker niet de bedoeling van de jeugdhuiswerker de jongere die bij hem aanklopt, steeds gelijk te geven (dit is iets wat vele jongeren in dat geval maar al te vaak verwachten). Het is daarentegen erg belangrijk samen met de jongere de situatie, waarin hij verkeert, realistisch te analyseren en hem op alle mogelijke konsekwenties van bijvoorbeeld weggelopen van huis, te wijzen. Het is zeker niet nodig het probleem op te blazen totdat het onoplosbaar dreigt te worden. Dit is vooral belangrijk omdat jeugdhuiswerkers er van overtuigd zijn dat het probleem zo veel mogelijk binnen de thuissituatie moet worden opgelost, waarbij het nodig is de ouders erbij te betrekken. En dat is op zichzelf geen gemakkelijke zaak. Het te vlug plaatsen van migrantenjongeren kan voor zo'n oplossing fataal zijn. Voor de ouders van een jonge migrant is dit meestal een harde klap en het maakt in veel gevallen een oplossing in familieverband onmogelijk zeker als het meisjes betreft. Jeugdhuiswerkers zijn van oordeel dat zij ook een rol kunnen spelen op dit terrein. Het is belangrijk om de jongeren zelf te wijzen op de situatie van hun ouders, die niet meer zullen veranderen. Jongeren - hoe graag zij dat soms ook willen - kunnen hun ouders niet heropvoeden. Dat is een realiteit, waarmee jongeren moeten leren omgaan. Zij kunnen daarvoor in hun gedrag oog leren hebben, zodat al te grote conflicten kunnen worden vermeden. Een zaak van preventie. In het jeugdhuis kan dit worden aangepakt via activiteiten (rollenspel, toneel, ...).

Naar aanleiding van ons gesprek met een aantal jeugdhuiswerkers leek het ons boeiend nog dieper op de hulpverlening binnen het jeugdhuis in te gaan, en tevens de problematiek te verruimen naar de mogelijkheden en moeilijkheden van het jeugdhuiswerk met jonge migranten als zodanig.

We gingen daarom praten met Dirk Van de Poel, jeugdhuiswerker in jeugdhuis De Cluys in Borgerhout. Dirk is reeds een aantal jaren met Marokkaanse jongeren aan het werken.

Dirk Van De Poel :

"Het uitbouwen van een aangepaste opvang is geen functie van het jeugdhuis"

Bareel: In welke mate is men in jeugdhuisen deskundig op het vlak van de hulpverlening aan jonge migranten?

Dirk: 'Mijn persoonlijk uitgangspunt is dat hulpverlening inzake weglopers geen eigenlijke taak is voor een jeugdhuis. We kunnen op dit moment enkel een vrij oppervlakkige benadering van de ganse problematiek bieden.

Maar we worden er in het jeugdhuis wel mee gekonfronteerd, omdat een aangepaste opvang ook elders niet bestaat. Indien het jeugdhuis die specifieke opvang zou uitbouwen (zoals dat ten dele gebeurt in jeugdhuis 't Zuid hier in Antwerpen), zouden we her en der gevraagd worden te bemiddelen en zouden hulpverleningsinstanties met weglopers naar het jeugdhuis komen.

Ik meen dat het jeugdhuis wel een zinnige inbreng kan hebben in deze problematiek, omdat wij de jongeren kennen in hun dagelijkse situatie: school, thuis, vrije tijd ... Maar de uitbouw van een aangepaste opvang is geen specifieke functie voor het jeugdhuis. We moeten dit wel signaleren aan het beleid.'

Bareel: Het is dus geen prioriteit in de werking. Heeft het jeugdhuis dan meer een doorverwijfsfunctie?

Dirk: 'Aanvaardbaar binnen de mogelijkheden van het jeugdhuis zou zijn, denk ik, de jongere opvangen en een eerste realistische benadering van de situatie maken. En hem indien nodig verwijzen en begeleiden naar specifieke diensten, die helaas nog niet bestaan. Zelf de uitein-

delijke oplossing voor de probleemsituatie realiseren, is binnen het kader van de jeugdhuiswerking niet mogelijk. De tijd ontbreekt om professionalisering in deze problematiek waar te maken.'

Bareel: In welke mate wordt er door de Dienst Jeugdwerk (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie voor Onderwijs en Vorming, nvdr) verwacht dat het jeugdhuis deze taak dan toch maar moet opnemen?

Dirk: 'Dat vinden de jeugdhuisen zelf. Ze zijn van oordeel dat ze daar inderdaad een taak op te nemen hebben vanuit hun vertrouwenspositie bij de jongeren. En ze willen dit werk gehonoreerd zien. Op die manier kan er trouwens ook druk uitgeoefend worden op het beleid. De rol van de jeugdhuisen in deze problematiek zou eventueel kunnen worden afgebouwd wanneer wij weten dat de jongeren elders veilig terecht kunnen.'

Bareel: Is er hier in Antwerpen een samenwerking met de justitiële wereld?

Dirk: 'De kontakten, onder andere met de Jeugdbrigade, liggen goed. Wij signaleren vaak toestanden waar onze jongeren bij betrokken zijn (zonder De Cluys daarbij bekend te maken naar de buitenwereld).

Specifiek rond weglopers zijn er kontakten geweest met opvangdiensten als het Centrum Opvang Korte duur (COK), het Crisis Interventie Centrum (CIC) en Amok met de bedoeling een aangepaste opvang voor migrantenjongeren te organiseren.

Veel reëls is daar niet uit voort gekomen. Het is ook steeds het jeugdhuis dat kontakt moet opnemen. Jongeren in die instellingen onderbrengen, doen we niet zo vaak meer.'

Bareel: Wat gebeurt er dan wel in zo'n geval?

Dirk: 'We proberen de zaak zoveel mogelijk direkt binnen de kring van familie en kennissen op te lossen, wat trouwens aanvaardbaarder is binnen de migrantengemeenschap. We zoeken dan naar een bemiddelaar in de eigen familie, indien mogelijk altijd een neutraal persoon. De jeugdhuiswerker zelf is niet zo geschikt omdat de meeste ouders nogal wat vooroordelen hebben ten aanzien van het jeugdhuis. De bemiddelaar moet evenwel niet noodzakelijk een migrant zijn. Het is belangrijk dat hij als neutraal wordt beschouwd en het vertrouwen van de ouders kan krijgen.'

Bareel: Als de jongere die wegloopt, niet direkt of onvoorwaardelijk gelijk krijgt, wat is dan de reactie van de jongere?

Dirk: 'Het gebeurt vaak dat een jongere met één of ander probleem afkomt. Hij is bijvoorbeeld van school gestuurd. Dan probeer ik samen met hem probleemsituaties te analyseren en hem te doen inzien dat ook hij fouten heeft gemaakt en wat de gevolgen daar van zijn. Ik maak steeds duidelijk dat ik bereid ben hem te helpen, maar ik eis dat hij zelf bereid is mee te werken en er iets voor te doen, te beginnen met het onderkennen van zijn eigen aandeel in het ontstaan van de probleemsituatie. Ik probeer die bepaalde jongere dan ook verder van nabij te volgen en hem regelmatig te wijzen op zijn houding in die bepaalde situatie. Regelmatig informeer ik hoe het gaat.

Een ander voorbeeld. Iemand komt met de vraag 'Wil je telefoneren naar die firma voor werk?'. In dat geval probeer ik steeds die jongere te motiveren om zelf te telefoneren en dan bereiden we het gesprek samen voor. Eventueel

schrijven we het op papier en kan hij het gesprek zelf voeren. Ik probeer hem te leren hoe hij het zelf kan doen, ik doe het niet in zijn plaats.'

Bareel: In sommige situaties is het onmogelijk als jeugdhuiswerker de oplossing te bieden. Heeft dit in dat geval consequenties voor het vertrouwen van de jongere?

Dirk: 'Als ik geen oplossing heb voor een bepaald probleem, zeg ik dat ook. En ik probeer dat ook te argumenteren. Ik vind wel dat je moet proberen samen met de jongere een oplossing te zoeken of hem een mogelijke uitweg voor te stellen. Maar als hij zelf niet wil meewerken, doe ik het ook niet. (Bij weglopers is er in laatste instantie het COK).'

Bareel: Hoe is de samenwerking met het jeugdbeschermingscomité en dergelijke instanties?

Dirk: 'Er zijn maandelijkse overlegvergaderingen hier in Antwerpen. Jeugdbeschermingscomité, jeugdbrigade en jeugdrechtsbank staan open voor het zoeken naar aangepaste opvang voor migrantenjongeren en hun problematiek als zodanig. Er is ook wederzijdse informatie-overdracht, onder andere op vlak van kriminaliteit. Deze instanties grijpen niet direkt repressief in. Ze nemen kontakt met ons met de vraag be-

paalde jongeren meer van nabij te volgen. Nu moet ik er wel bij vermelden dat dit lang niet altijd gebeurt. Soms ligt dit voor ons wat moeilijk als de jongeren vragen hoe wij het één en ander weten. Er wordt dan nooit gezegd van wie we het weten, we weten het. En het is belangrijk dat wij de jongeren helpen er iets aan te doen, in hun eigen belang.'

De methodiek van jeugdhuisen. Leiden jeugdhuisen tot integratie?

Bareel: Vanwaar deze vraagstelling? In het jeugdhuis in Lokeren gaat nogal wat energie en aandacht naar de instuif, waarbij we het gevoel hebben eigenlijk niet veel meer te zijn dan een kafe. Het alternatief waar we aan dachten, ging in de richting van een kleinschaliger werking met geen of minder instuif en vooral okkasionele activiteiten. Onze vraag was of deze ideeën ook elders leven. Kan het jeugdhuiswerk met zijn methodiek en met de gestelde criteria de vrijetijdsverwachtingen van jonge migranten aan?

Dirk: 'Ik beschouw de criteria als de leidraad voor de uitbouw van de werking, en dan met grote nadruk op wat men noemt de 'integrale aanpak'. Maar niet alles uit de criteria kan in elk jeugdhuis op dezelfde manier of in dezelfde mate uitgewerkt worden. Hier bij ons hebben we bijvoorbeeld nogal wat permanente groepsactiviteiten, die vanuit de verlangens van de jongeren zijn gegroeid en die worden begeleid. Daar bovenop nog eens 66 okkasionele, rekreatieve activiteiten (de criteria van de Dienst Jeugdwerk) organiseren, vind ik niet mogelijk. Het is goed dat de criteria dat vermelden, maar ik vind niet dat die criteria in elk jeugdhuis kunnen worden gerealiseerd. Ik vind trouwens dat er door de inspecteurs van de Dienst Jeugdwerk te kwantitatief wordt gecontroleerd. De criteria zijn zinnig als leidraad, maar er moet enige speelruimte zijn naar elke konkrete situatie toe. Elk jeugdhuis zou ze moeten kunnen interpreteren naar de eigen situ-

atie toe en dat zou dan moeten geëvalueerd worden. De evolutie, die een jeugdhuis in een aspekt van zijn werking doormaakt, en dingen waar soms veel energie is ingestoken, moeten gehonoreerd worden, ook al beantwoorden deze niet aan de gestelde kwantitatieve norm.'

Bareel: Welke behoefte aan vorming hebben jonge migranten?

Dirk: 'Wij hier hebben elke donderdagavond informatie- of vormingsactiviteit. Jongeren komen dan naar het jeugdhuis, gewoon omdat het open is. Hun interesses liggen erg beperkt. Alles wat met het jeugdhuis te maken heeft, dat kan onderwerp van vorming zijn. Ook specifieke zaken, zoals het bezoek aan General Motors, de Métallurgie of de brandweer, kunnen een groep jongeren boeien. Wat vormingsactiviteiten betreft, gaat het meestal om een relatief kleine groep geïnteresseerden. Bij zo'n bezoek bijvoorbeeld is het jeugdhuis gesloten en zien de andere dat. De volgende keer besluiten ze misschien om mee te gaan. Het is duidelijk dat vorming niet op de traditionele, eerder schoolse manier kan worden ingevuld. De onderwerpen moeten direkt op hun leefwereld aansluiten of eruit vertrekken. Niet al te grote problemen, daar reageren ze apatisch of juist agressief op. We proberen nu binnenkort een avond over islamfundamentalisme met Dirk Tieleman. We moeten alleszins ook proberen de grotere groep jongeren te motiveren aan vormingsactiviteiten mee te doen, al was het maar om hen vertrouwd te maken met vergaderingen en het formuleren van eigen ideeën. Zoiets lukt wel rond een onderwerp als 'niet meer shotten in het Krügerpark'.'

Bareel: In welke mate doen jeugdhuisen activiteiten enkel om aan de criteria te voldoen en minder in functie van de behoeften van de jongeren?

Dirk: 'Wij proberen in onze werking zoveel mogelijk uit te gaan van de jongeren. De zinvolheid van activiteiten die je organiseert, is erg belangrijk. Soms passen die niet op de juiste manier in

de criteria en worden dan niet als zodanig gehonoreerd. Zo organiseren wij geregeld kookavonden en die worden door de inspecteur niet beschouwd als vormingsactiviteit. De jongeren zijn daar nochtans erg door geboeid en leren daarbij heel veel. Voor ons bevatten ze een stuk vorming.

Volgens mij moet er ook steeds ruimte gelaten worden voor experimenten. Ik vind het anderzijds belangrijk dat je zelf aan de werking bepaalde eisen stelt en de criteria kunnen daarbij een steun zijn.'

Bareel: Het werken een sociale vaardigheden en integratie, is dat haalbaar binnen een jeugdhuiswerking?

Dirk: 'Ik denk van wel. Je moet daar aandacht voor hebben binnen de werking. In hoeverre je daar resultaten mee boekt, is moeilijk te merken. Globaal genomen komt het volgens mij neer op het feit dat het jeugdhuis poogt om de jongeren een aantal zaken aan te bieden, waarbij ze zich goed voelen, dat is belangrijk.

Zo help je hen een stukje vooruit, een

MAG IK EEN INTERVIEWTJE VAN U?

beetje toekomst bieden waar er soms helemaal geen is.

Als jeugdhuiswerking zit je natuurlijk in een westerse traditie. Je moet wel aandacht voor hebben binnen de werking en waarden uit hun kultureel milieu, bv. het verbieden van alcohol, de ramadan, ... Maar ik vind ook dat wij ons niet moeten afzetten tegen alles wat niet strookt met hun kulturele achtergrond. Integratie heeft ook te maken met het overnemen van een stuk westerse traditie.

Het blijft natuurlijk bijzonder moeilijk om intensief met zoveel jongeren (een 150-tal) te werken. Die groep is te groot. Echt probleemoplossend werken is maar mogelijk wanneer je met een kleinere groep kunt bezig zijn.'

Bareel: Is dit een pleidooi voor minder volk in het jeugdhuis?

Dirk: 'Ja, op voorwaarde dat er dan jeugdhuisen bijkomen. Een pleidooi voor meer jeugdhuisen.'

(PVA/MN)

G. Vereecke :

"Kansarme jeugthuizen horen niet te worden opgeslorpt binnen een standaardmodel"

Om de visie van de overheid inzake de jeugdhuissector en zijn methodieken aan bod te laten komen, gingen we praten met de heer Vereecke van de dienst Jeugdwerk op het Vlaams Gemeenschapsministerie voor Onderwijs en Permanente Vorming. Hij is er bevoegd voor de sektor Plaatselijk en Regionaal Jeugdwerk waarvan de jeugthuizen deel uitmaken.

De heer Vereecke wenste er de nadruk op te leggen dat hij deel uitmaakt van de administratie, die een bepaalde rol heeft in de beleidsvorming. De administratie bereidt het beleid voor en voert het uit. Het beleid zelf is in handen van de minister en zijn onmiddellijke omgeving. Elke minister legt andere klemtonen. De heer Vereecke is van oordeel dat de huidige minister bedachtzaam is: tot nu toe heeft hij weinig stelling genomen inzake het jeugdwerk.

Bareel: Wat heeft het jeugdhuiswerk - anno 1986 - jongeren te bieden, meer bepaald tegenover de commerciële vrijetijdssector die de jongeren probeert te veroveren?

Vereecke: 'Dat is een terechte vraag. Het jeugdhuiswerk bestaat sinds het eind van de jaren '50. De eigenheid van het jeugdhuiswerk als zodanig bestaat uit een stuk zelforganisatie, die men in de commerciële sector niet vindt. Het jeugdhuis als pleisterplaats voor jongeren, waar zelforganisatie aan bod kan komen, schept de mogelijkheid tot een stuk autonomie en het ervaren van grenzen en mogelijkheden van autonomie, een bepaald psychisch klimaat. Wanneer dat aanwezig is in een jeugdhuis, dan heeft het zin voor adolescenten.'

Een voorbeeld. Hier in Brussel inspecteer ik nog een aantal jeugthuizen om het contact met de basis niet te verliezen. Ik kom dan bijvoorbeeld in De Schakel in Woluwe. Daar zit zout in de soep. De jongeren zelf zijn bij het gebeuren betrokken, het wordt niet allemaal voor hen gedaan. Zij organiseren zelf hun ontspanningsleven. Natuurlijk zal er steeds aansluiting zijn bij wat in het commercieel ontspanningscircuit gebeurt.

Een ander punt is de vorming. Zoals we dat in de jaren '60 zagen, kan het nu

niet meer. Toen gingen we rond 'serieuze thema's' aan de tafel zitten, het waren als 't ware expliciete studiemomenten. Op die manier is vorming in een jeugdhuis niet meer mogelijk. Nu is er sprake van vorming in de structuur van het jeugdhuis en in de organisatie ervan in het algemeen. Tijdens de instuifmomenten zijn de begeleiders aanwezig en wordt er ook aan impliciete vorming gedaan.'

Bareel: In hoeverre is deze opvatting terug te vinden in de criteria?

Vereecke: 'Ik ben niet zo gelukkig met die criteria. De oude vond ik beter. Nu zijn ze te strak, te veel thematisch opgedeeld en vooral te uitvoerig. Jeugdhuiswerk is een permanente poging om diverse elementen te integreren, het is juist niet: alles in vakjes opdelen. Zo werd het oorspronkelijk toch gedacht.'

Ik ken de huidige criteria eigenlijk niet letterlijk uit het hoofd. Ik ken de principes en ideeën die erachter zitten, wat mij het belangrijkste lijkt. Maar de altijd terugkerende discussie over de criteria zorgt onvermijdelijk voor problemen. Neem nu de decentralisatiegedachte: ik ben grote voorstander om het jeugdwerk meer te decentraliseren. Maar vanuit de basis is men daar

tegen, omdat men (terecht) vreest door plaatselijke politici te worden beoordeeld. Het is een taboe-onderwerp binnen de federaties van jeugthuizen. Het blijkt moeilijk jonge mensen samen te krijgen om daarover te praten. De leiding van de jeugdhuisfederaties zijn terzake terughoudend en ze hebben de reflex voortdurend 'verworven rechten' te verdedigen.'

Bareel: In hoeverre is het jeugdhuiswerk geschikt om te werken met kansarme jongeren?

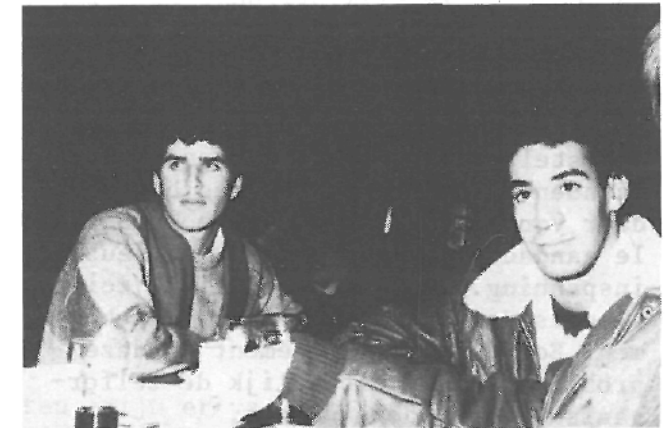
Vereecke: 'Een tiental jaren geleden ontstond de discussie rond de kansarme jeugthuizen. Men stelde zich de vraag: zijn dat nu speciale jeugthuizen? Ik ging toen bijvoorbeeld in De Cluys in Borgerhout kijken. En inderdaad, dat bleek toch wel een eigen aanpak te zijn. De dienst jeugdwerk (toen nog BJV) heeft de ruimte geboden om die eigen methodische aanpak te erkennen.'

De federaties van jeugthuizen waren daar eigenlijk niet mee opgezet. Die kansarme jeugthuizen waren volgens hen niets speciaals. De overheid heeft toen de verantwoordelijkheid genomen om voor die initiatieven iets te doen, en wel onder het concept 'meer aantoonbare individuele werking'. Er was dus sprake van een meer individuele aandacht, oog voor de meer persoonlijke problematiek van deze jongeren. Maar anderzijds was er van onze kant ook de eis dat dit facet van de werking ook ergens aantoonbaar moest zijn. En dat is mogelijk. Ten eerste in de aanwezigheid van meer informatiemogelijkheden, het feit dat jongeren overdag met allerlei vragen bij de jeugdhuiswerker terecht kunnen, en algemeen in het werken met gerichte kleinere groepen. Ten tweede in de persoon van de permanent verantwoordelijke die toch wel andere kwaliteiten moet hebben dan in gewone jeugthuizen. We zien trouwens dat er meer continuïteit is bij pv's in kansarme jeugthuizen. Hij/zij is over het algemeen goed gekend in de buurt, hij is vertrouwd met de dagelijkse leefwereld. Ten derde in de aanpak van groepen die een eigen begeleiding vergen. Zo zagen we bv. in 't Zuid in Antwerpen het bestaan van een kindergroep en een meisjesgroep waarmee

specifieke activiteiten werden georganiseerd. Op die wijze krijgt die specifieke persoonlijke aandacht concrete vorm.'

Migrantenjongeren op de opening van het Internationaal Jaar van de Jeugd (foto J.P.)

Bareel: Wat is de plaats van jeugthuizen, werkend met kansarmen, binnen het jeugdhuiswerk?

Vereecke: 'Sinds de laatste herziening van de criteria in 1985 bestaan de kansarme jeugthuizen eigenlijk niet meer. Ze zitten in de overgangsmatregelen. Ze stelden zich toen de vraag: zijn we nu niet meer specifiek? Ik hou vast aan het uitgangspunt: het zijn jeugthuizen die toch wel een aparte positie bekleden en die wat meer aandacht en steun nodig hebben. Vandaar dat ik het gemaakte onderscheid in de betoelaging van pv's verantwoord blijf vinden. De jeugthuizen werkend met kansarmen horen niet opgeslorpt te worden binnen het standaardmodel van een jeugdhuis. Zij hebben raakpunten met een gewoon jeugdhuis, maar er zijn ook duidelijke verschillen. Het werken met kansarme jongeren in het kader van een jeugdhuis blijft jeugdhuiswerk. Maar met bijzondere aandacht en ondersteuning bij specifieke punten in hun werking, kan hun aanpak zinvol zijn.'

Bareel: Enerzijds is er het commercieel circuit binnen de vrijetijdsbesteding van jongeren. Het jeugdhuis probeert

iets meer te bieden. Anderzijds is het onze ervaring dat jonge migranten juist in dat kommercieel circuit niet aan hun trekken komen en toch die behoefte hebben. Zij verwachten dat het jeugdhuis hen die kans wel biedt. Wat heeft het jeugdhuis deze jongeren te bieden?

Vereecken: 'Het probleem van de migranten is een moeilijk probleem, al die verschillende etnische en kulturele groepen in onze samenleving en de aanpak ervan. Daar kan ik heel moeilijk op antwoorden. Ik kijk bv. naar Duitsland, steden als Hamburg of Berlijn, waar veel Turken leven. Maar natuurlijk volgt men in Duitsland een heel andere politiek ten opzichte van die mensen. Men stelt eisen, zoals binnen de drie maanden Duits kennen. En men besteedt daar van overheidswege dan ook speciale aandacht aan en doet een serieuze inspanning. In Vlaanderen lijkt zo iets slechts moeizaam van de grond te komen. Een belangrijk element in deze problematiek is natuurlijk de zelforganisatie bij deze mensen.'

Bareel: In hoeverre is het jeugdhuis volgens u in staat om aan hulpverlening te doen?

Vereecke: 'Ik vind de waarde van de instuifwerking met meer specifieke aandacht voor individuele problematieken niet te onderschatten. Wat 'hulpverlening' betreft, moeten jeugdhuiswerkers niet overdrijven. Ik spreek liever van 'individuele aandacht' die vertrekt van-

uit de ontmoeting. Ik heb bovendien serieuze twijfels rond al die hulpverleningscentra voor jongeren. Die specifieke aandacht voor het individu hangt natuurlijk ook af van de persoonlijkheid van de jeugdhuiswerker. Met jongeren in-groep werken is nog relatief gemakkelijk. De stap naar het individu vind ik niet zo eenvoudig. 'Hulpverlening' wordt volgens mij ook vaak overtrokken.'

Bareel: Van jeugdhuiswerkers horen we tal van verhalen over jongeren die met een concreet probleem naar de jeugdhuiswerker toestappen. Ze zijn bv. al gedurende een paar dagen van huis weg. Wat doe je dan als jeugdhuiswerker?

Vereecke: 'Ik vind wel dat het jeugdhuis een rol speelt, zou moeten spelen binnen het net van de welzijnsvoorzieningen, maar dan vooral met een signaalfunctie. Ik wil het jeugdhuis zeker niet buiten dat ruime veld van hulpverlening plaatsen, zoals ik bv. ook het onderwijs daar niet buiten plaats. Er zijn veel leerkrachten die speciale aandacht hebben voor kinderen in probleemsituaties.

Het is duidelijk dat het jeugdhuiswerk niet DE methodiek is om de problematiek van migranten op te lossen, het is een schakel in het ganse net. Het jeugdhuis moet geen sleep-in worden, en ook geen mastodont-instelling. Wat de problematiek van de migranten betreft, is de ultieme vraag: waar is het migrantenbeleid? (PVA/MN)

Om de problematiek van wegllopen van huis bij migrantenjongeren ook vanuit de justitie toe te lichten, gingen we ons licht opsteken bij Mr. Matthijs op de jeugdrechtbank van Antwerpen. Mr. Matthijs is *substituut-Prokureur des Konings bij het Parket*. In tegenstelling tot een jeugdrechter, die voor het leven wordt benoemd, is hij een magistraat - parket, aangeduid door de korpsoverste. Dit heeft gevolgen: hij is niet zeker van de stabiliteit en continuïteit van zijn werk. Dit speelt een rol op drie terreinen: het leren van de 'stiel', het begeleiden van jongeren en ouders, en het nemen en uitbouwen van contacten met allerlei diensten en organisaties en het vertrouwen dat hieruit kan groeien.

In Antwerpen is dit gelukkig geen probleem. Sinds 1966 zijn ze daar met twee magistraten, waaronder de heer Matthijs. Die twintig jaar hebben geresulteerd in een eenheid van aanpak en principe. Er zijn sindsdien wel kollega's bijgekomen die van plaats veranderden naargelang de noden van de dienst. Maar de vaste mensen waren belangrijk voor de stabiele aanpak gedurende al die tijd. De situatie is niet overal dezelfde. Daarom legt de heer Matthijs er de nadruk op dat de Antwerpse situatie niet onmiddellijk representatief hoeft te zijn voor gans het land.

Substituut-Prokureur MATTHIJS :

"We proberen zoveel mogelijk jongerenproblemen op te lossen buiten het gerecht om"

Bareel: Vanuit het jeugdhuiswerk vernemen we dat de problematiek van migrantenweglopers groeit. In welke mate heeft u daarmee te maken? Is er in de opvang van deze jongeren een verschil met de opvang van Belgische jongeren?

Matthijs: 'Wij hebben geen vaste richtlijnen van hogerhand voor de aanpak van dat soort problemen bij migrantenjongeren. Wij hebben de wet en daarmee moeten we werken. Welke klemtonen wij leggen, hangt af van personen, met name de korpsoverste en de jeugdmagistraten. Hier in Antwerpen hebben we steeds gewerkt met een open-deur-systeem en sterk de nadruk gelegd op preventie. Dit wil zeggen dat we de problemen die zich met jongeren voordoen zoveel mogelijk buiten het gerecht trachten op te lossen. We beschouwen het parket als de laatste stap in de preventie, en de eerste stap naar de justitie. Zo'n politiek van preventie is echter pas mogelijk wanneer we kunnen steunen op andere personen en diensten, zoals bv. de jeugdbrigade, die hier in Antwerpen goed bemand is met daartoe opgeleide mensen. Dan zijn er nog het Jeugdbeschermingscomité en opvangorganisaties in de welzijnssector (Centra Geestelijke Gezondheidszorg, buurtwerken, e.d.m.).

Wat betreft de begeleiding van migranten-

ten, zijn er vaak specifieke problemen rond de aanpak, vooral waar het gaat om besprekingen met ouders en jongeren samen. Ook bij de opvang van migrantenmeisjes in bv. een Centrum voor Geesteshygiëne kunnen er problemen ontstaan. Vaders hebben het daarmee heel moeilijk. Het opleggen van familiale begeleiding aan een migrantengezin is op zichzelf een moeilijke zaak. Temeer daar ik geen ander drukingsmiddel heb dan dreigen met tussenkomst van de jeugdrechter.

Nu, wat eventuele verschillen betreft tussen Belgen en migranten, zijn er bij jonge migranten meestal andere oorzaken in het spel. Bij Belgen gaat het bij dat soort problemen veelal om schoolse moeilijkheden. Bij migrantenjongeren liggen de oorzaken meer in aanpassingsmoeilijkheden, de problematiek van de tweede generatie, het kultuurconflict, het grote verschil tussen onze levensstijl en die van hun ouders. Echte weglopers, d.w.z. jongeren die willen breken met thuis, komen we eigenlijk niet zoveel tegen. De redenen die in zo'n gevallen worden opgegeven, zoals 'ik zal uitgehuwelijkt worden in Marokko', hoeven niet steeds de echte oorzaak te zijn.'

Bareel: Is er meer kriminaliteit bij migranten dan bij Belgen?

Matthijs: 'Om dat te weten te komen, is het nodig percentages te kennen van de bevolking, de totale en het aandeel van de migranten daarin. Ik stel wel vast dat we de laatste tijd meer Marokkanen krijgen die onder toezicht komen van de jeugdrechter. Turken en Spanjaarden, dat blijft stabiel.'

Bareel: *Het weglopen van huis en de oorzaken daarvan. In hoeverre is dat, verschillend bij jongens en meisjes?*

Matthijs: 'Ik herhaal het, het weglopen komt nog niet zoveel voor. Ik word het fenomeen natuurlijk wel gewaar, wanneer de stap reeds gezet is. Als zo'n jongeren met hun probleem in een jeugdhuis terecht komen, zijn ze vaak nog aan 't twifelen. Er moet wel een onderscheid worden gemaakt tussen diverse nationaliteiten (Spanjaarden, Marokkanen, Turken). Turken bv. hebben hechtere familiebanden. Wanneer er moeilijkheden met de jongeren zijn, treden ze ook vaak radikaler op, ze zijn strenger.'

Bareel: *Zijn jeugdhuisen de juiste plaats om preventief te werken?*

Matthijs: 'De preventie moet buiten het gerecht kunnen gebeuren. Dat kan in jeugdhuisen, buurtwerken, ... Jongeren kunnen er op een zeker vertrouwen, een grotere vrijheid rekenen. Anderzijds hebben deze initiatieven natuurlijk niet de mogelijkheden en de macht van het gerecht om maatregelen te nemen.'

Bareel: *Hebben zij mensen die voldoende deskundig zijn?*

Matthijs: 'Het is nodig dat zij over deskundige mensen kunnen beschikken. Onbevoegden kunnen veel kwaad doen. Wij kunnen en willen zoveel mogelijk steun geven aan allerlei diensten die jongeren in moeilijkheden opvangen. Ze moeten wel het parket verwittigen en op de hoogte houden. Maar als het parket weet dat een dienst met een bepaalde familie bezig is, is dat O.K. Er is voldoende vertrouwen aanwezig. Informatie doorspelen is hierin zeer belangrijk. Ook omgekeerd kan een opvangdienst informatie krijgen van het parket. Het wantrouwen dat sommige hulpverleners hebben naar het parket

toe, moet afgebouwd worden.'

Bareel: *Een konkreet voorbeeld. Een jongere is van huis weggebleven en komt laat in de avond met zijn probleem bij de jeugdhuiswerker. Dat gebeurt vaak. Wat moet er dan volgens u gebeuren?*

Matthijs: 'Hier in Antwerpen bestaat het KINA-projekt: krisis-info-net-Antwerpen. Daar is 24 uur op 24 permanentie met een centraal telefoonnummer. Jongeren kunnen dan doorverwezen worden naar bv. COK, CIC, JAC, AMOK.'

Bareel: *Van jeugdhuiswerkers horen we klachten over de deskundigheid inzake begeleiding van migrantenjongeren in deze opvangcentra.*

Matthijs: 'Volgens mij is in de opvangbehandeling de familiale aanpak heel belangrijk. De familie moet opgevolgd worden. Het is erg belangrijk dat de ouders er zo vlug mogelijk bij betrokken worden en indien dan plaatsing nodig blijkt, moet hun toestemming verkregen worden.'

Bareel: *Is het probleem tussen ouders en jongeren bij migranten een generatieprobleem of is het eerder een kultuurconflict?*

Matthijs: 'De migranten zitten hier zo'n beetje in een uitzichtloze positie. Er is de idee van integratie en anderzijds die van onafhankelijkheid, het zichzelf zijn. Dat is mijns inziens totaal tegenstrijdig. De ouders kunnen nog enigszins kiezen, maar de jongeren zetten zichzelf vast wanneer ze kiezen voor onafhankelijkheid, in de traditionele leefwijze dan. Als ze hier willen blijven wonen, werken, een gezin vormen, dan moeten ze integreren. Ze hebben geen keus. Voor de ouders is dat anders, ze zijn zowat een verloren integratie. Wij proberen de aandacht voor de positie van hun ouders bij de jongeren toch levend te houden.'

Bareel: *De samenwerking jeugdbrigade - jeugdhuisen loopt hier blijkbaar vlot, via bepaalde personen, eerder informeel. Moet volgens u deze samenwerking verder uitgebouwd worden, meer geïnstitutionaliseerd misschien?*

Matthijs: 'Deze eerder losse samenwerking is op dit moment te verkiezen boven een strakkere, geïnstitutionaliseerde. In Antwerpen is er zeker niet over te klagen.'

Bareel: *Bestaat er geen gevaar dat die samenwerking teveel via personen gaat. Maakt dit persoonsgebonden zijn de samenwerking aan zich niet kwetsbaar?*

Matthijs: 'Mijn taak zal zijn een opvolger te vinden die ik kan motiveren om dezelfde lijn te volgen. Maar pas op, ik heb ook een hiërarchie boven mij. Ook daar kunnen veranderingen optreden wat de prioriteiten in de werking betreft.'

Zo ben ik een tijdje geleden in Aken op een studiedag geweest. Daar bleek dat men in het Rijnland meer en meer de energie en de mankracht gaat gebruiken in het repressief optreden in plaats van in de preventie. Zoiets kan ook bij

ons gebeuren. Maar volgens mij moet er meer aandacht zijn voor de preventie, ook bij meerderjarigen.'

Bareel: *Hoe ziet u de toekomst?*

Matthijs: 'Ik zie geen enkele reden waarom de kriminaliteit zou stijgen bij minderjarigen. De verergering waarvan sprake is, is kwalitatief, niet kwantitatief. Ze beginnen vroeger, op jongere leeftijd, en de gepleegde feiten zijn erger, meer geweldpleging. Vroeger hadden we weinig te maken met migranten. De laatste jaren stijgt de verbalisatie van jonge migranten. De ouders verliezen hun autoriteit. De jongeren worden beïnvloed door onze levenswijze. De laatste maanden zijn ook meer migranten naar Mol gestuurd voor plaatsing. Bij Turken gaat het meestal om vechtpartijen; bij Marokkanen om diefstallen.'

(PVA/MN)

Mon Coppens heeft als student aan de sociale school in Gent (K.V.M.W.) onderzoek gedaan naar de problematiek van migrantenjongeren die van huis weglopen. Tijdens zijn stage in het SGOV te Gent heeft hij gepoogd zicht te krijgen op de hulpverlening die bij deze problematiek aangeboden wordt.

Als inwoner van Denderleeuw was zijn zijn visie op migranten te oppervlakkig - te sterk vanuit literatuur - gericht. Ze was te eng rechtvaardig: een gevoel van 'alle fouten liggen bij de Belgen' leefde sterk. In Gent kreeg hij een heel ander, volgens hem realistischer, beeld: 'het migrantenprobleem is erg complex. Verklaringsfactoren van de verschillende problemen liggen bij Belgen, de crisis en de economische situatie en bij de migranten zelf'.

Eerst werd een verkennend vooronderzoek gedaan. Daarna groeide er een samenwerkingsverband tussen de diverse jeugdhuisen in Oost-Vlaanderen en SGOV. Zo ontstond de werkgroep 'migrantengeweglopers'. Hierrond kon Mon zijn onderzoek verder uitbouwen. In het kader van dit dossier leek ons een gesprek met hem aangewezen.

Mon Coppens over de problematiek van weglopers

Bareel: Wat is volgens jou de omvang van het probleem? Heb je cijfers over weglopers of zijn er cijfers bekend?

Mon Coppens: 'Dat is erg moeilijk te bepalen. Men moet zich de vraag stellen: wat is een wegloper? Door instanties en organisaties wordt dit op verschillende wijzen omschreven. In ieder geval is het zo dat dit globaal gezien een minderheid is. Neem bijvoorbeeld de politie in Gent. Tijdens mijn onderzoek had men daar maar vier of vijf 'gevallen' per jaar. Nu is het ook zo dat er veel anderen zijn die niet zover komen. Er zijn heel wat filters - de familie, de moskee, het jeugdhuis - waar reeds veel ondervangen wordt.'

Bareel: Kan je van categorieën weglopers spreken?

Mon: 'Dat zou ik niet zeggen. Je hebt wel jongeren die eens één nacht wegblijven tot diegenen die echt wegwillen.'

Bareel: Om welke groep van jongeren gaat het? Is er een merkbaar verschil tussen jongens en meisjes?

Mon: 'Ik geloof dat het minder voorkomt bij jongeren uit traditionele gezinnen in zoverre de familie er in slaagt de kinderen traditioneel op te voeden. Als ze er niet in slaagt

de opvoeding van de kinderen in volgens hen goede banen te leiden, geeft dit zeker konflikten. In minder traditionele gezinnen

zijn de mogelijkheden op contact met onze cultuur groter wat de kans op conflicten thuis vergroot. Uiterlijk zijn deze families westers, maar innerlijk leven de oude waarden nog sterk. Bij meisjes ligt de problematiek vooral in de vrees uitgehuwelijkt te worden.

Bij jongens ligt het breekpunt rond de leeftijd van twintig jaar. Het lijkt bij jongens ook meer te gaan om een proces dat groeit. Deze breekpunten zijn dan de beperking in hun vrijetijdsbesteding, de religie en de ervaring van een veranderde cultuur.'

Bareel: Het probleem is dan meer een cultuur- dan een generatieconflict?

Mon: 'Je zou daarvoor het probleem in de landen van herkomst moeten gaan bekijken. En dan blijkt dat weglopen daar minder voorvalt. De sociale controle is minder overigens groter. De faktor van het generatieconflict speelt zeker een rol. Ik zou zeggen dat het gezagsconflict verscherpt wordt door een kulturele dimensie.'

Bareel: Zijn de jongeren zich echt bewust van de stap die ze zetten?

Mon: 'Weglopen is meestal niet een nieuw leven willen beginnen. Het is vooral een signaal naar thuis. Men bekijkt dan niet bewust de mogelijkheden waar men terecht kan. Echt willen breken met thuis komt niet veel voor. Bij meisjes is de stap misschien nog iets meer voorbereid in geval van uithuwelijking.'

Bareel: Weten ze dan voor die enkele dagen waar naartoe?

Mon: 'Integenstelling tot wat sommigen denken, komen ze meestal niet direkt in een jeugdhuis terecht. Deze stap zetten ze pas na een paar dagen doelloos rondlopen, in de moskee slapen ... Pas als ze geen uitweg meer weten, geen geld of onderdak meer hebben, komen ze naar een Belgische begeleider toe.'

Bareel: Dit brengt ons dus bij de hulpverlening. Wat zou het antwoord van de hulpverlening moeten zijn op zo'n situatie?

Mon: 'Vanuit mijn thesis en de werkgroep migrantengeweglopers lijkt ons een koelperiode het beste. Een kort verblijf in een gastgezin kan helpen. Ondertussen zou dan met de ouders kunnen gepraat worden.'

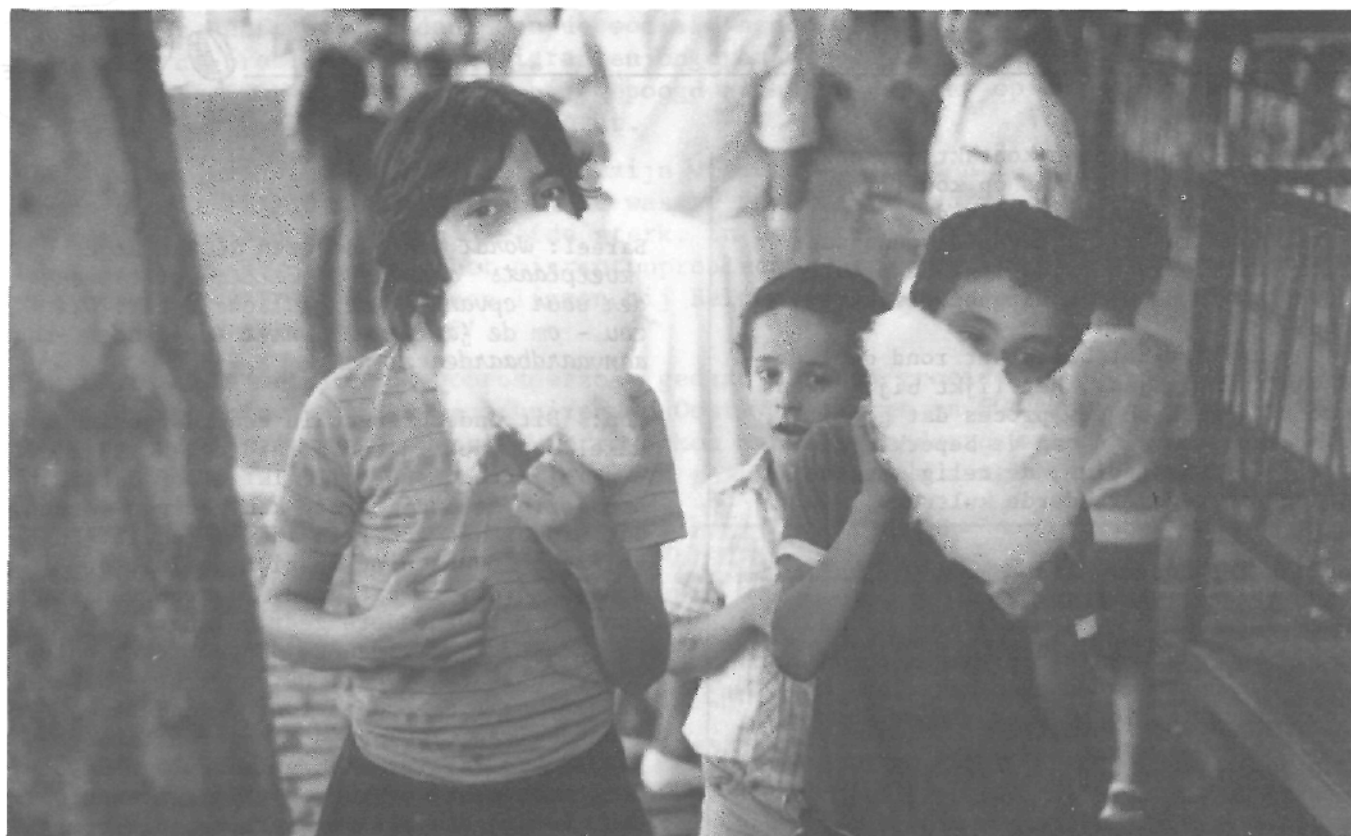
Bareel: Wordt een gastgezin als geldige 'koelplaats' aanvaard? Gailly opteert eerder voor opvang in de medische sfeer. Dit zou - om de familie-eer niet te schaden - aanvaardbaarder zijn.

Mon: 'Dit onderbrengen in een gastgezin was enkel een idee in voorbereiding. Nu ligt dit - na mijn thesis - stil. Ik geloof dat in een gezin de nodige rust kan gegeven worden, wat minder het geval is in een tehuis. En zolang de ouder niet in zijn positie geschaad wordt, is dit goed. Daarenboven is contact met de ouders zeer belangrijk. In ons project voorzagen we dan ook twee hulpverleningscategorieën. De ene groep (N.W.K., artsen) naar de ouders toe, de andere (jeugdhuisen, ...) om de jongeren te begeleiden. Vooral in het begeleiden van de ouders moet meer energie en tijd gestoken worden. De jeugdhuisen verwaarlozen dit soms. Daarenboven is dit voor hen zeer moeilijk, want meestal hebben ze geen al te goede relatie met ouders van migrantenjongeren. Ze denken soms ten onrechte dat het voldoende is te pogen contacten aan te knopen met deze ouders op het moment dat de problemen zich voordoen. Een samenwerking tussen deze twee hulpverleningsgroepen is zeer belangrijk.'

Bareel: Wat is dan de rol van de jeugdhuiswerker?

Mon: 'Meegaan met de jongeren en hen begeleiden in hun contacten met diverse instanties, vooral om deze instanties als derde te laten zeggen wat de problemen zullen zijn, als zij van huis willen wegblijven. Daarenboven - en dat gebeurt soms te weinig - moet de jeugdhuiswerker zelf direkt op deze problemen wijzen. Hij mag de jongere geen al te positief beeld voorschotelen. De jeugdhuiswerker moet het probleem objectiveren. Dus zeker niet emotioneel benaderen en toch ondersteuning geven. De begeleider, in jeugdhuis of elders, moet de jongere ook kunnen doorzien. De jongere komt met de verwachting hulp te krijgen en weet ook wel waar sommige begeleiders gevoelig voor zijn ('ik heb sla-gen gekregen' ...). De hulp mag je niet zomaar geven. Eerst moet je de zaak objectief en korrekt benaderen.'

Bareel: Gebeurt dit voldoende? Is het niet regelmatig zo dat sommige begeleiders zich laten misleiden en al te vaak de jongere onvoorwaardelijk geloven? Met andere woorden,

in welke mate is er een visie aanwezig bij de begeleiders?

Mon: 'Dat is moeilijk in te schatten. In de werkgroep migrantenweglopers in Gent was men zeker van mening dat men voorzichtig moest zijn. Nu is het langs de andere kant wel zo dat jongeren meestal laat op de avond met hun problemen in het jeugdhuis afkomen. Je moet dus bijna voor een slaapplek zorgen. Je kan er moeilijk onderuit. De jongeren weten dit en maken er gebruik van. Zulk een samenwerkingsverband met eensgezinde visie - waarover daarnet sprake - is nog nergens echt uitgebouwd. Veel staat of valt met mensen. Nu is het ook zo dat structuren en diensten het alleen ook niet zullen doen. In een structuur waar continuïteit gewaarborgd is, moeten vertrouwenspersonen de dienst uitmaken. De jeugdhuiswerkers gaan hier nogal licht over. Ze denken dit op zich te kunnen nemen. Maar hulpverlening vraagt veel tijd en energie.'

Bareel: Is het jeugdhuis de goede plaats om aan begeleiding en hulpverlening te doen? Zijn de jeugdhuiswerkingen deskundig genoeg of moeten zij meer een doorverwijfsfunctie hebben?

Mon: 'Doorverwijzen, ja. Maar meegaan met de jongere. Daarbij moeten ze ook individuele hulp blijven geven. Het jeugdhuis mag niet alleen werken. Het migrantenjeughuis moet van hulpverlening een prioriteit maken. Zij zijn een belangrijke schakel tussen of-

ficiële instanties en de jongeren. De jongere verwacht iets van het jeugdhuis. Het jeugdhuis mag deze taak dus niet te licht opvatten en niet zomaar in het avontuur stappen.'

Bareel: Uit je thesis en het werk van de werkgroep blijkt dat er vanuit officiële instanties in Gent interesse bestaat om mee te werken. Kan je over de houding, mogelijkheden en beperkingen van het justitieel apparaat iets meer zeggen?

Mon: 'Diensten als het jeugdbeschermingscomité, de jeugdrechtbank, politie, prokureur, ... waren bereid mee te werken met ons project, maar ze wilden er dan wel van in den beginne bij betrokken zijn en dit binnen het wettelijk kader. Meestal zijn deze diensten gebonden aan heel wat zaken. Het is dan ook erg afhankelijk van personen. Men erkende het probleem zeker en er is veel over gepraat. Maar echte bereidheid om stappen te ondernemen tot oplossingsvorming in de aanpak bleef achterwege. Blijkbaar is er een zeker wederzijds wantrouwen tussen de jeugdhuisen en bepaalde justitiële diensten. Het ligt dus moeilijk. Bovendien, gesteld dat de voorzieningen en samenwerkingsverbanden om aan het probleem iets te doen, aanwezig zouden zijn, dan zijn de oorzaken nog niet aangeraakt. De problemen bij allochtone jongeren en hun ouders zijn er dan nog altijd. Dit vraagt ook heel wat preventief werk.'

(PVA/MN)

Op zoek naar een effectvolle aanpak van migrantenjongeren in de jeugdbescherming

Alhoewel ze beperkt zijn in aantal, de bestaande studies over migrantenjongeren in de jeugdbescherming wijzen allen in dezelfde richting: men is niet tevreden met de actuele gang van zaken. Sommigen wijzen ons op een oververtegenwoordiging van migrantenjongeren in de statistieken: ze zouden meer in de kijker lopen, vlugger opgepikt worden, en gemakkelijker gesanktioneerd. Anderen leggen de klemtoon op de sociale deprivatie en de culturele ontworteling als verklaring voor de criminaliteit onder migrantenjongeren. Hier en daar worden algemene aanbevelingen geformuleerd om iets aan de situatie te doen, maar tot een concrete aanpak komt het zelden.

Welzijnskommissie

Op aandringen van de migrantensektor werd vanuit de Provinciale Welzijnskommissie Antwerpen (P.W.C.A.) een onderzoek opgezet naar de aanwezigheid van migrantenjongeren in de instellingen van bijzondere jeugdzorg van de provincie Antwerpen. Het doel ervan was aanwijzingen en aanknopingspunten te ontdekken om tot een systematische aanpak te komen.

Zonder alle bevindingen weer te geven, kunnen we toch volgende vaststellingen signaleren:

- de meerderheid van de geplaatste migrantenjongeren is tussen 14 en 18 jaar
- er is een concentratie in de rijksinstellingen; daarnaast zijn de jongeren verspreid over een twintigtal instellingen, waar ze hoogstens met enkelen samen zijn
- opvoedend en begeleidend personeel voelen een groot tekort aan achtergrondinformatie en inzicht, in functie van

een eventueel specifieke opvang van deze jongeren
- contact met het thuismilieu is vrijwel onbestaande.

Dit onderzoek bracht de P.W.C.A. er toe enkele werkhypothese te formuleren, die uitgangspunten zouden kunnen zijn voor verdere actie.

1. De concentratie van migrantenjongeren binnen een beperkter aantal instellingen (een achttal) is noodzakelijk om de investering in deskundigheidsbevordering binnen de instellingen te verantwoorden en om op die manier een specifieke opvang van migrantenjongeren te kunnen realiseren.

2. Deze nieuwe aanpak binnen de instellingen is slechts te realiseren indien de nodige ondersteuning geboden wordt.

3. Een aantal aspecten van de specifieke hulpverlening aan migrantenjongeren kan niet door de instellingen alleen opgenomen worden. Om dit te kunnen waarmaken is meer bepaald aanvullende hulp nodig om contacten te leggen met het thuismilieu en om te bemiddelen in conflicten tussen jongeren en ouders.

Initiatieven

Vanuit deze werkhypothese zijn concrete initiatieven gegroeid. Momenteel zijn dat:

- 1) het organiseren van een *vormingscyclus* over residentiële opvang van Turkse en Marokkaanse jongeren in de bijzondere jeugdzorg, gericht naar opvoedend en begeleidend personeel. Via vorming wil men rechtstreeks bijdragen tot een grotere deskundigheid binnen de instel-

lingen die hieraan deelnemen, en onrechtstreeks een profilering van instellingen in de provincie Antwerpen bewerkstelligen (een specifiek aanbod voor de opvang van migrantenjongeren).

2) het opzetten van een *begeleidings- en bemiddelingsteam*. Dit team (vier halftijdse krachten) opereert binnen het circuit van de jeugdbescherming en dient volgende functie te vervullen:

- a. ondersteuning van instellingen en andere instanties binnen de jeugdbescherming bij de aanpak en begeleiding van migrantenjongeren ;
- b. contact mogelijk maken met het thuismilieu met het oog op diagnose van de problemen ; onderzoeken van de visie en opvangmogelijkheden van het thuismilieu ;
- c. bemiddeling in geval van conflict tussen jongeren en ouders.

Deze functies vereisen een grondige kennis van en vertrouwdheid met de cultuur en gewoonten van de migranten. Medewerking van migranten binnen dit team is dan ook een absolute vereiste.

Een project in deze zin is als experiment ingediend bij de bevoegde minister, en wacht op goedkeuring om te kunnen starten.

3) het komt ons voor dat in het geheel van een adequate opvang van migrantenjongeren in de jeugdbescherming een derde invalshoek vereist is. Het betreft een specifieke *krisisopvang* - afzonderlijk voor jongens en meisjes - bestemd voor weglopers of jongeren die (tijdelijk) niet meer thuis kunnen blijven.

De ervaring heeft uitgewezen dat in dit

soort konfliktsituaties de mogelijke terugkeer naar huis de eerste prioriteit is. Slechts wanneer duidelijk blijkt dat dit niet meer kan, kunnen alternatieven onderzocht worden.

De bestaande crisiscentra kunnen aan deze problemen weinig verhelpen. Ze vertrekken teveel van het individuele recht van de jongere en benaderen deze niet vanuit de kontekst van zijn groep. Daarenboven is het gemengde karakter van deze centra voor meisjes reeds een voldoende reden om een eventuele terugkeer naar huis zwaar te hypothekeren.

* * * *

Een verbetering van de opvang in de jeugdbescherming via deskundigheidsbevordering en een ondersteunend team staat in de komende jaren op het programma in Antwerpen. Na de experimentele periode zal moeten blijken of de vooropgezette hypothesen bevestigd worden en of de experimenten een verderzetting vereisen. Daaroever kan over een tweetal jaren hopelijk wat meer gezegd worden.

Een nadere kennismaking met en een evaluatie van specifieke centra voor Marokkaanse en Turkse weglopers in Nederlandse stedelijke centra (Den Haag, Amsterdam) verdient aanbeveling. Hun wenselijkheid en haalbaarheid in Vlaanderen moet verder worden onderzocht.

Piet JANSSEN
lid van de werkgroep
migrant - jeugdbescherming P.W.C.A.

ABVV Aandacht voor migranten

Op het nationaal statutair kongres van het ABVV van 5, 6 en 7 december onderstreepte Henri Carpentier het belang van solidariteit met de migranten. Er werd een manifest uitgewerkt door de gastarbeiderskommissies. Dat rapport werd door de vergadering aangenomen.

Het ABVV is er steeds vanuit gegaan dat immigranten arbeiders zijn, net als alle arbeiders. Dat uitgangspunt geldt nog steeds, maar men wil nu inspanningen doen om de migrant meer te betrekken bij de syndikale werking en er bijzondere aandacht aan besteden, zodat hij samen met de Belgische arbeider kan zoeken naar een hechte integratie. Tot nu toe had de socialistische vakbond zich nooit duidelijk uitgesproken over de aanwezigheid van migranten in België en in haar eigen rangen.

Wij kregen niet het volledige (enkel franstalige) rapport in handen, wel de synthese die ruim verspreid zal worden. Daarin beklemtoont de vakbond volgende algemene stellingen:

1. in de huidige economische toestand is het ABVV tegen elke invoer van arbeidskrachten. De waakzaamheid tegen mogelijke gevolgen van een nieuwe invoer is een waarborg voor solidariteit onder de arbeiders.

2. een *samenhangend globaal integratiebeleid* moet dringend met alle betrokkenen uitgedokterd worden.

3. het ABVV eerbiedigt het beginsel volgens welk elke gastarbeider die wettelijk in België mag verblijven, samen met zijn gezin, het recht heeft op *zekerheid en de geleidelijke verwerving van gelijkheid* op alle gebieden, te beginnen met de sociale rechten.

Vanuit de analyse van de regeringspolitiek en 'het rechtse offensief tegen de rechten van alle arbeiders en bedienden ... en vooral tegen die arbeiders die ten gevolge van de crisis in de meest onzekere toestand leven: de werklozen, de vrouwen, de jongeren, de sociaal gerechtigden en de gastarbeiders', vanuit de analyse van de situatie van de migranten en van de migratie zelf, komt het ABVV tot een aantal concrete standpunten.

De *terugkeerprijs* voor langdurig werklozen is voor de vakbond niet te rechtvaardigen, noch vanuit economisch oogpunt, noch als stap tot integratie. Het feit dat de regering de vreemdelingen aanmoedigt naar hun land terug te keren, heeft weinig mensen doen toehappen. Evenmin is de hetze die tegen deze mensen aan de gang is, oorzaak van veel

terugkeer, maar bij velen wekt het wel een gevoel van onzekerheid. Een terugkeer heeft ten andere weinig kans op slagen.

Het ABVV ijvert voor de afschaffing van *diskriminatie* van schoolverlaters op grond van hun nationaliteit.

Zonder in te druisen tegen geloof en zeden, moet de *integratie* bevorderd worden. Deze geleidelijke evolutie kan verwezenlijkt worden door autonome en democratische migrantenverenigingen te steunen, door interculturele contacten te bevorderen, door de deelname aan het sociale en politieke leven te stimuleren en door de strijd tegen rassenhaat en marginalisering.

In het *onderwijs*, stelt het ABVV, moet plaats voorzien worden voor leerkrachten uit de gastarbeidersbevolking, niet voor mensen die rechtstreeks uit het herkomstland komen.

Politiek stemrecht ten slotte wordt met zoveel woorden vernoemd. Het is echter duidelijk dat het ABVV op dit vlak nog niet uit de discussie gekomen is. Algemene verklaringen als 'dit vormt de inzet van politieke onderhandelingen waarbij het debat over de verruiming van het stemrecht niet uit de weg mag worden gaan' en 'het ABVV ver-

DE GASTARBEIDERSPROBLEMATIEK · synthese

ABVV STATUTAIR KONGRES · BRUSSEL · 5-6-7 DEC. '86

bindt er zich dan ook toe deze eis (politiek stemrecht, maar onder welke vorm? nvdr) tot de zijne te maken, hem voor te leggen aan andere organisaties en partijen, opdat er rekening zou mee gehouden worden', blijven zeer omslachtig en voorzichtig.

Migranten in de vakbond

Gastarbeiders, zo blijkt, zoeken voornamelijk contact met de vakbond om praktische problemen (juridische of administratieve moeilijkheden). De huidige ervaringen van Marokkanen zijn ongeveer dezelfde als die van Italianen vroeger: hun integratie in de vakbond verloopt geleidelijk. Voor hen zijn er in de plaatselijke afdelingen permanenties opgezet: aankloppen voor dienstverlening is immers nog geen syndikale inzet.

Het ABVV stelt dan ook dat de migranten die, sinds hun toelating tot de sociale verkiezingen, steeds ondervertegenwoordigd zijn als kandidaat en gekozene - zij het het minst bij het ABVV zelf - , meer bij het bestuur en de verschillende instanties en diensten moeten worden betrokken.

De gastarbeiderskommissies moeten specifiek aandacht besteden aan syndikale vorming voor migranten, specifieke informatie verschaffen aan migranten én Belgen, taalbarrières proberen op te heffen, contacten onderhouden met migrantenverenigingen en in het algemeen tot een klimaat van samenwerking en anti-racisme bijdragen.

Binnen de socialistische vakbond werden duidelijk nieuwe klemtonen gelegd. Zowel op het kongres van de Vlaamse Intergewestelijke (28 en 29 nov.), als op dat van de Waalse (3/12) werd gepleit voor meer macht en een betere vertegenwoordiging van de 'nieuwe' groepen. Men kan dit beschouwen als een poging om bepaalde stromingen te rekruteren: jongeren, gekonfronteerd met de werkloosheid, de vredes- en milieubeweging, de anti-racistische beweging, ...

Het FGTB-kongres besliste dat ook niet-aktieve

leden meer aan bod moeten komen: bruggepensioneerden en werklozen. Maar ook migranten krijgen aandacht als een 'nieuw ontdekte' groep (hetzelfde had men al op het ABVV-kongres gehoord). Na respectievelijk vijf, tien en voor migranten 20 tot 40 jaar. Snelle jongens, die vakbondstop.

Opgemerkt was het pleidooi van dhr. Gayetot die de migrantenwerking vroeg om niet meer te eisen dan gemeentelijk stemrecht voor migranten, dus niet het recht om verkozen te worden! En dit in naam van de eensgezindheid binnen

de vakbond. Hij stelde bovendien dat dit alles (de migranten een betere plaats binnen de vakbond toekennen) niet meer mag kosten. Zo wordt het natuurlijk wel moeilijk.

Het syntheseverslag van het statutair kongres van het ABVV over de gastarbeidersproblematiek is verkrijgbaar bij

A.B.V.V.
Hoogstraat 42
1000 Brussel

ACV Stemrecht

Onlangs gaf het ACV een brochure uit: *Stemrecht voor migranten, op het niveau van de gemeente*. Die brochure opent met een zeer toepasselijk vers van Leviticus, als willen de ACV-ers hiermee de CVP, en vooral diegenen die zich beroepen op hun - zij het niet bijbelse - dan toch kristelijke inspiratie, overtuigen.

Het ACV en het MOC hebben in deze zaak onduidelijk stelling genomen. Ze dringen aan op het verlenen van stemrecht en kiesbaarheid voor migranten op lokaal vlak. Dit moet gelden voor alle vreemdelingen, ongeacht hun nationaliteit, onder bepaalde voorwaarden (vijf jaar

regelmatig verblijf voor stemrecht, tien jaar voor kiesbaarheid).

De makers van de brochure, de dienst migrerende werknemers, constateren dat sinds 1982 de politieke partijen een stap ter plaatse doen of er zelfs één achteruit zetten, als het over stemrecht voor vreemdelingen gaat. Nochtans is het duidelijk dat een groot aantal migranten in dit land zal blijven wonen, zodat het een fundamentele democratische eis wordt deze mensen in te schakelen op het beleidsniveau dat aansluit bij hun directe leefwereld: de lokale gemeenschap. Naarmate meer migranten zich blijvend willen ves-

tigen, neemt het belang ervan toe.

Verder wordt een goed overzicht gegeven van de geschiedenis van sociaal en politiek stemrecht voor migranten en de standpunten van de politieke partijen erover. Uit de opeenvolgende regeringsverklaringen van Martens blijkt hoe de CVP als partij met de wind gedraaid is. Vroeger ja, nu neen. Andere invalshoeken die aan bod komen: hoe stemrecht juridisch vertalen, welke wetsvoorstellen zijn reeds ingediend, de situatie in andere Europese landen, aanbevelingen van de EEG, standpunten van de vakbonden.

Tot slot wijst het ACV er op dat stemrecht zeker geen sluitstuk kan zijn, wél een middel tot integratie van migranten.

Stemrecht voor migranten op niveau van de gemeente, ACV, 1986, 59 blz. Te bestellen bij het Algemeen Christelijk Vakverbond, Wetstraat 121 - 1040 Brussel

Parlementair debat over het integratiebeleid. Van links naar rechts: A. Martens, M. Van Puymbroeck (Agalev), V. Anciaux (V.U.) en moderator D. Dümmler.

Een studiekommissie, samengesteld uit deskundigen uit de migranten sektor en het universitair milieu, legde op 28 november een Witboek voor aan de beleidsmakers, sociale diensten en mensen uit het onderwijs. Waar de Studiekommissie, voorzien in de

zogenaamde 'wet Gol' van '84, nog niets van zich liet horen, wordt het beleid nu vanuit 'officieuze' hoek een breed voorstel als antwoord op de migrantenproblematiek, op een schoteltje gepresenteerd.

Werkgroepen aan het werk.

KOLLOKWIUM INTEGRATIEBELEID

Foto's: Jan-Piet Bauwens
(copyright Bewogen Fotografen)

Pronkstuk is het wetsvoorstel voor een volledige juridische gelijkheid van alle immigranten, op voorwaarde dat ze vijf jaar legaal in België verblijven. Bij dit normaal burgerschap voor deze mensen zou slechts voor enkele rechten en plichten uitzondering gemaakt worden: stemrecht en kiesbaarheid bij provinciale en nationale verkiezingen, dienstplicht en het internationaal privaatrecht blijven buiten beschouwing.

Dit burgerschap dat naturalisatie als voorwaarde tot een volwaardig statuut uitsluit, heeft voornamelijk deze gevolgen:

- een harmonisering van verblijf- en tewerkstellingsvoorwaarden
- gevestigde vreemdelingen kunnen niet langer het land uitgezet worden
- gelijkstelling op het vlak van sociale zekerheid (werkloosheidsuitkering voor alle schoolverlaters)
- non-diskriminatie o.a. bij verhuring en werkverschaffing, en individueel klachtrecht (dus ook toegang tot jobs in overheidsdienst ; garanties voor een beroepsopleiding van jonge migranten)
- gemeentelijk stemrecht.

Verder worden in het witboek de noodzakelijke beleidsmaatregelen voorgesteld:

- in het onderwijs de toepassing van de E.G.-richtlijn die voorziet in aangepast onderwijs voor migrantenkinderen en onderwijs in taal en cultuur van het herkomstland
- het voorzien van tolken voor de gezondheidszorg en het vormen van specialisten 'gezondheidszorg migranten'
- het recht op een degelijke woning (betaalbaar en naar eigen keuze) voorzien
- specifieke vorming, ondersteuning van migrantenorganisaties, een effectieve erkenning van de islam
- overleg en inspraak op gemeentelijk vlak ; voorlichting.

Het triumviraat dat tekende voor het wetsvoorstel juridische gelijkheid, van boven naar onder: H. Verschueren, V. Hobin en F. Moulaert.

Boeken

De *Confetti-reeks* is bestemd voor kinderen van 5 tot 12 jaar. De serie resulteert uit het project Interculturele Jeugdliteratuur van het Nederlands Bibliotheek- en Lectoriumcentrum, waarbij ook de uitgeverijen Muuses en Infodok zich aansloten. Die kregen de steun van het Nederlands Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

Bijzonder is dat men jeugdliteratuur wil uitgeven van in West-Europa levende migranten. Zo kan er, aldus de uitgevers, een brug gevormd worden tussen de Nederlandse cultuur en de cultuur van herkomst. Zo wil men de kulturele uitwisseling tussen kinderen bevorderen.

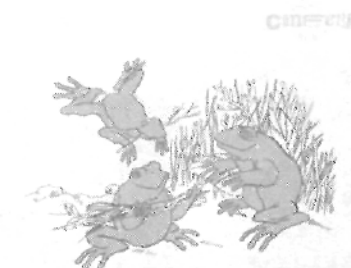
Ondertussen zijn volgende titels op de markt:

- M. Alonso Mediavilla, *Antonio's dagboek* illustr: E. Matturo Rodrigues (8 - 10 j.)
- P. Tricido, *De luie mier* illustr: M. tunali (voor 5 - 8 j.)
- Dang Van Ty, *Mijn jeugd in Vietnam* (voor 10 - 12 j.)
- T. Sensada i Cornadó, *Montse*, illustr: E. Adsera Riba (voor 10 - 12 j.)

Aan deze boeken besteedden we in Bareel nr. 32 al aandacht. Nieuw verschenen zijn:

E. Okumus, *Zipzip het kikkertje*, een Turks sprookje voor kinderen vanaf 6 jaar. Illustraties: B. Kum.

Esref Okumus (° 1947) is een Turks onderwijzer die in '83 naar Nederland kwam. Hij geeft er les op een basisschool. Hij vertelt het verhaal van een stel kikkers die in hun bestaan bedreigd worden door een reusachtige zwarte slang.

Esref Okumus
**Zipzip,
het
kikkertje**

Met tekeningen van
Burhan Kum

Y. Feyzioglu, *Keloglan en broeder Adelaar*, een verhaal voor 10 tot 12-jarigen. Illustraties: O. Peker

Als politiek vluchteling naar Duitsland uitgeweken, verblijft Yücel Feyzioglu sinds '71 in de Bondsrepubliek. Hij heeft al meerdere verhalen voor kinderen geschreven. Ook in Turkije publiceerde hij enkele romans en verhalenbundels.

Keloglan is een traditionele Turkse sprookjesfiguur die in dit boekje geconfronteerd wordt met de migratie naar West-Europa. Met de hulp van de adelaar gaat hij op weg naar Nederland, waar zijn vader werkt.

Kultuur, kennis en integratie is een nieuw opgericht v.z.w. die een project heeft opgezet rond onderwijs-, communicatie- en integratieproblemen van migranten in Nederland en Vlaanderen.

De initiatiefnemers zijn van oordeel dat het noodzakelijke integratiebeleid gefundeerd moet zijn. Dat wil zeggen dat dit geschraagd moet zijn door wetenschappelijk onderzoek van antropologen, sociologen en psychologen én door praktijkervaring en sensibiliteit van leraars, buurtwerkers, PMS-centra, zeg maar de basis.

Begin februari '87 zullen volgende publikaties verkrijgbaar zijn:

- Pinxten en Vandenbogaert, *Indiaans denken, ruimtebeleving en onderwijs op het Navajo-reservaat*.
- Snoeck en Soberon, *Origami en curriculumontwikkeling in onderwijs voor migranten*.
- Snoeck en Soberon, *Migranten en onderwijs*. (allen brochurereeks)
- Snoeck en Soberon, *Ruimte om te denken. Minoriteiten en alternatief meethouden*.

de-onderwijs.

- Pinxten, Van Dooren en Harvey, *Towards a Navajo Indian geometry*.

(boekenreeks)

Kultuur, kennis en integratie wil als een coördinerende en begeleidende instantie fungeren. Vandaar de vraag om publikaties, activiteiten, vragen rond migranten door te spelen. Er is ook een mogelijkheid actief lid te worden, hetzij met ideeën en projecten hetzij door het bijwonen van vergaderingen en colloquia. Informatie van leden wordt bij voorkeur gepubliceerd in de *Nieuwsbrief* (die gratis verspreid wordt bij meer dan 2000 geïnteresseerden). Leden krijgen ook prijsvermindering op de publikaties.

Kultuur, kennis en integratie v.z.w., p/a Karel Arnaut

Studiecentrum voor godsdienstwetenschappen
St Pietersplein 5
9000 Gent
tel. 091/23 38 21 bp 2369
reknr. 390-0401590-65

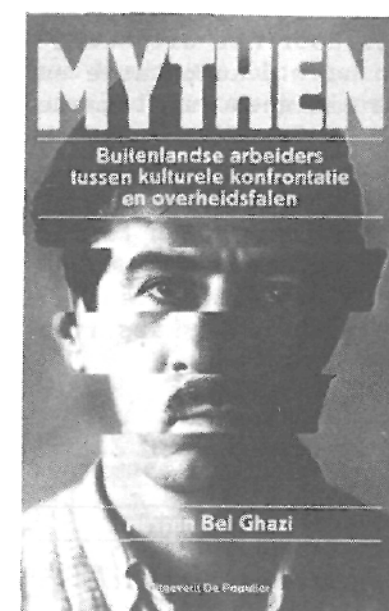
Stichting Educatie Culturele Minderheden, *Lezen en Schrijven. Alfabetisering in het Arabisch voor volwassenen*, Utrecht, 1986.

Met deze uitgave wil de STEM tegemoet komen aan de grote behoefte van Arabische docenten aan geschikt materiaal en methodes voor lessen aan alfabetische volwassenen.

H. Ben Ghazi, *Mythen. Buitenlandse arbeiders tussen kulturele konfrontatie en overheidssteun*, De Populier, Amsterdam, 1985, 111 blz.

Hassan Ben Ghazi. De man heeft al een nieuw boek uit en wij zitten nog met 'Mythen' op schoot, een boek dat al langer in Bareel had moeten worden opgehemeld, maar dat bovenop de kast terecht kwam. Een domme, spijtige speling van het lot. Want het IS een goed boek.

Ook al verscheen elk woord ervan eerder, meestal in Het Parool, de bundeling van Ben Ghazi's columns geeft een beeld, een visie, een samenhang weer, die bij lezing van de stukjes apart, verloren dreigt te gaan. Mythen moet je zelf lezen. De auteur heeft het

voornamelijk over (al dan niet gewilde) misverstanden. Voor een deel zijn dit typisch Nederlandse situaties, voor een deel typisch Marokkaanse, voor een deel zijn ze eigen aan de migratie.

We kijken met ongeduld uit naar 'Van zoek naar arbeidsmarkt', het meest recente boek van de schrijver. Eindelijk een Marokkaan die er in slaagt het autochtone publiek te bereiken en hen - ook en vooral de overheid en de welzijnssector - met hun onwetendheid en onkunde, met hun pretentie en ijdelheid, met hun bemoeizucht en machtsgeilheid, konfronteert. Eindelijk een spiegel die niet aandampt, die proper is en zonder barsten. Nu nog kijken.

Riso Antwerpen, *Immigranten in de grootstad Antwerpen. Aanknopingspunten voor opbouwwerk*, Antwerpen, 1986.

Voor al diegenen (buurtwerkers, opbouwwerkers e.d.) die oplossingsgericht willen werken, heeft het Riso-Antwerpen een streekdossier opgesteld. Aan de hand van tabellen en cijfermateriaal wordt in het eerste hoofdstuk de spreiding van vreemdelingen en de verhouding vreemdelingen/Belgische bevolking aangeduid en bekomentariseerd. Hierna wordt ingegaan op deelproblematieken, zoals huisvesting,

werkloosheid, gezondheidszorg, tweede-generatieproblematiek, racisme en integratie. Het dossier besluit met een prioritaire probleemstelling.

Het geheel is een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve analyses van de gastarbeidersproblematiek in de grootstad Antwerpen. De bedoeling van deze streekdoorlichting is het aanwijzen van kansarme gebieden en bevolkingsgroepen in de grootstad en het aanreiken van mogelijke aanknopingspunten voor het opbouwwerk. Tevens wil men verantwoorde adviezen aan de overheid geven ten aanzien van nieuwe projecten en suggesties doen om de kansarmoede op een systematische en gekoördineerde wijze te verminderen.

R. Thibau, e.a., *Godsdiensten in verandering. Islam en boeddhisme*, reeks Studies in culture, Gent, 1984, 178 blz.

In deze bundel werden bijdragen opgenomen van Zaoui, Tamsamani en Vandamme over de islam, van Houtart, Peer en Kloppenburg over het boeddhisme. Deze bijdragen kunnen onze kennis over deze religies verbreden en een aantal vooroordelen doorprikken. 'Immers', stellen de uitgevers, 'door de religie te identificeren met onze eigen culturele religieuze vormen, hoe rijk ze ook mogen zijn, identificeren we

haar ook met haar tekorten en misbruiken'. In de bijdragen over de islam staat de eenheid tussen islam en alle aspecten van het menselijk zijn centraal: rede en geest, religie en politiek, ...

Daar mag al mee gepogt worden.

Naar welzijnssektormaatstaven bestaat het P.O.G. al lang. Haar dokumentatiecentrum ook. Toch werd deze functie van de dienst met een officiële voorstelling extra in de belangstelling geplaatst. Voor de bijhorende toespraken en het cachet werd ondermeer gemeenschapsminister Kelchtermans gestrikt.

In het bijzonder wil het P.O.G. service verlenen aan mensen uit het onderwijs door het uitbouwen van haar dokumentatie en het uitlenen van lesmateriaal, bestemd voor verschillende groepen van de migrantenbevolking. Daartoe behoren kursussen taallessen, handboeken 'Nederlands als tweede taal', spelmateriaal, kassettes,

materiaal in de eigen taal van de migrant.

Een ander specifiek aandachtspunt is voorlichtingsmateriaal in verband met gezondheidszorg. Daarnaast zijn er natuurlijk de ongeveer 4000 titels die achtergrondinformatie verstrekken, de tijdschriften, video's en dia-reeksen over allerlei aspecten van de migratie.

Voor meer inlichtingen en het raadplegen en/of uitlenen van dokumentatie: Provinciale Dienst voor Ontthaal van Gastarbeiders Thonissenlaan 19 - 3500 Hasselt. (011/22.29.86) Dokumentatiecentrum - mevr. L. Pareyns, open: elke werkdag 9 - 12 en 14 tot 16, liefst op afspraak.

Provincie Limburg Dienst voor Ontthaal van Gastarbeiders

F. Buijs en J. Rath, *De stem van migranten en werklozen. De gemeenteraadsverkiezingen van 19 maart 1986 te Rotterdam*, C.O.M.T., Rijksuniv. Leiden, 1986, 56 blz.

Voor het eerst mochten in Nederland een groep mensen die de Nederlandse nationaliteit niet hebben, meedoen aan de gemeentelijke verkiezingen. Om het stemgedrag van migranten en werklozen te leren kennen werden 'schaduwverkiezingen' georganiseerd. Dit onderzoek gaf een gedetailleerd beeld van het stemgedrag van zo'n 12.000 kiezers uit twee Rotterdamse buurten, die, aldus de onderzoekers, representatief mogen geacht worden voor de hele stad.

Enkele konklusies in een notedop: de opkomst varieerde erg naargelang de groep migranten, maar lag in het algemeen lager dan bij Nederlanders; de partijvoorkeur verschilde aanzienlijk van die van de Nederlanders: meer mensen stemden voor de socialistische PvdA, die het bij migranten vooral van oudere, bij Nederlanders vooral van jongere kiezers moet hebben.

Brochures

G. Moeneclaey, e.a., *Reageren op racistische vooroordelen in de klas*, projectgroep sociale agogiek R.U.G., Gent, 1986, 47 blz.

Voor leerkrachten is het een permanent probleem: hoe reageer je op uitspraken van leerlingen, waarmee je het niet eens bent, en hoe kun je daarvoor een aantal argumenten aandragen? In het bijzonder als het over migranten gaat, staan leerkrachten vaak niet zo sterk in hun schoenen. Daarom komt deze brochure niet te vroeg.

Reageren op

racistische vooroordelen
in de klas

Naast konkrete tips over de manier waarop je kunt reageren, wordt gedetailleerd ingegaan op twintig veelgehoorde beweringen. Een nuttig werkinstrument.

P.O.G., *De demografische evolutie en analyse van de vreemdelingenbevolking in Limburg sinds 1947*, Hasselt, 1985, 38 blz.

Brochure met het recentste cijfermateriaal, grotendeels gesteund op de

gegevens van de Volkestelling van 1981 en eerdere volkstellingen.

P.O.G., *Taak en functie van de Provinciale Dienst voor Ontthaal van Gastarbeiders in een veranderende samenleving. Een visie op migratie en integratie in Limburg na 20 jaar werking*, Hasselt, 1986, 45 blz.

Een permanente vestiging van migranten, de economische crisis, de specificiteit van het vluchtelingenvraagstuk en de (typisch Limburgse) problematiek van de steenkoolmijnen stellen aan het 'onthaal van gastarbeiders' nieuwe eisen. Het P.O.G. herdefinieert zijn doelstellingen, functies, taken en beleids-ondersteuning met als algemeen doel voor ogen het bevorderen van het welzijn van de migrant in de samenleving.

P.O.G., *Elkaar Ontmoetend Onderwijs. Nederlandse taallessen voor buitenlandse leerkrachten "eigen taal en cultuur"*, Hasselt, 1986, 77 blz.

Evaluatie van taallessen, studiedagen en activiteiten. Schooljaar 85/86.

Te verkrijgen: P.O.G. Thonissenlaan 19 3500 Hasselt.